

**SEITSEMISEN METSIEN KÄYTÖN
HISTORIAA 1800-LUVULTA
TÄHÄN PÄIVÄÄN**

Anne Niittylahti

Opinnäytetyö
Toukokuu 2013
Metsätalous

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU
Tampere University of Applied Sciences

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Metsätalous

Anne Niittylahti:

Seitsemisen metsien käytön historiaa 1800-luvulta tähän päivään

Opinnäytetyö 73 sivua, joista liitteitä 14 sivua

Toukokuu 2013

Opinnäytetyöni kertoo Ikaalisissa ja Ylöjärvellä sijaitsevan Seitsemisen kansallispuiston metsien historiasta ja siitä, miten metsien monimuotoinen historia on näkyvissä puiston kävijöille vielä tänäkin päivänä. Tein työni Metsähallituksen Seitsemisen luontokeskukselle, jossa työskentelin asiakasneuvojana vuonna 2011.

Opinnäytetyöni aikajana rakentuu välille 1800–2013, jolta ajalta nykyisen Seitsemisen kansallispuiston metsien käytön historia on peräisin. Kyseisellä aikarajauksella pystymme keskittymään myös tarkemmin nimenomaan Seitsemisen Metsähallituksen aikoihin. 1800-luvulta alka-va aikakausi on jaoteltu opinnäytetyössä kolmeksi eri kokonaisuudeksi: 1800-lukuun sekä aikaan välillä 1900–1982 ja 1982–2013.

Seitsemisen kansallispuiston metsien käytön historia on värikästä ja monipuolista, minkä vuoksi aineistoa ja tietoa aiheeseen liittyen riitti kiitettävästi. Tänä vuonna tasan kolmekymmentä vuotta suojeltuna ollut kansallispuisto on erityisen tunnettu historiassa voimakkaan metsätalouuskäytön puolesta: alueen metsistä korjattiin paljon puuta esimerkiksi sotakorvauksiksi 1940-luvulla. Puunkorjuun kautta Seitsemisestä kulkeutui puita paljon sahatavaraksi myös uittoreittejä pitkin. Tämän lisäksi Seitsemisessä puutavaraa käytettiin myös tervan ja puuhiilen valmistukseen, mistä kansallispuistossa löytyy merkkejä tervahautojen ja sysimiilujen muodossa.

Taloukseen ohella Seitsemisen kansallispuistosta löytyy myös suojelullisesti erityisiä kohteita. Kansallispuiston alueelle on perustettu luonnonhoitometsiä ja osa talousmetsäalueistakin on säilynyt melko luonnontilaisina. Kaikkein tunnetuin ja merkittävin suojeltu metsäalue on Multiharju. Multiharjun aarniometsä on ollut suojeltuna aina vuodesta 1910 ja tiettävästi alue on ollut myös tätä ennen ainakin pääosin luonnontilaista aluetta.

Asiasanat: Seitsemisen kansallispuisto, Seitsemisen historia, metsien käytön historia, metsätalous, uitto, tervan valmistus, hiilen valmistus, soiden ojitus, lannoitukset

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Forestry Engineering

Anne Niittylahti:

The History of Forest Utilization in Seitsemäinen Area from the 19th Century to Present Time

Bachelor's thesis 73 pages, appendices 14 pages
May 2013

This bachelor's thesis tells about the history of Seitsemäinen area and how its' various history is still visible in the present. Seitsemäinen National Park is located in the area of Ikaalinen and Ylöjärvi. This thesis is made for the Seitsemäinen Visitor Center where I worked in 2011. Seitsemäinen Visitor Center stands under Metsähallitus.

The timeline of this thesis concentrates between 19th and 20th century, but it covers also the latest decades of Seitsemäinen National Park. This is because the history of more significant forest utilization in Seitsemäinen area essentially begins from the 19th century. The main focus of this thesis is in the times when Metsähallitus has administrated the area which is since 1959. The whole timeline of this thesis has been divided into three distinct periods. The first period covers the 19th century when settlement and domestic use of timber were the main forms of forest utilization. The second period covers the years between 1900 and 1982 when state forestry was the main form of forest utilization. The third period covers years from 1982 to 2013, when Seitsemäinen area has been a national park, and nature conservation and recreation have been it's main uses.

The history of Seitsemäinen area is wide-ranging and this is why there was plenty of material to use for this thesis. The Seitsemäinen National Park has been established in 1982. Last year, in 2012, the national park celebrated its 30th anniversary. However, before 1982 Seitsemäinen area was used for state forestry for 80 years. Some trees from Seitsemäinen area have been logged for the war reparations to Soviet Union in the 1940's. During the first half of the 20th century log driving along streams and rivers was the main way to transport timber to the saw mills and it is possible to see those old log driving routes in today's park. People of Seitsemäinen used forests also for tar and charcoal production. Therefore the visitors of Seitsemäinen can see historical signs of tar and coal making in the form of tar-burning pits and old-fashioned charcoal mills.

Although Seitsemäinen is well-known for its history of state forestry, there are also areas that have a long history as forest reserves. The most famous and the most remarkable area is the Multiharju forest. It has been protected as a forest reserve since 1910 and it has very likely been a pristine forest before that. This is very exceptional in southern Finland where pristine forests are extremely rare.

Key words: Seitsemäinen National Park, the history of Seitsemäinen, the history of forest utilization, forestry, log-rafting, tar-burning, charcoal mills, peatland draining, fertilization

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
2	SEITSEMISEN ALUEEN LUONNONOLOT	9
3	OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSMENETELMÄT JA AINEISTOT.....	10
4	SEITSEMISEN METSIEN KÄYTÖN HISTORIA.....	11
4.1	Seitsemisen metsien käytön historiaa 1800-luvulla.....	12
4.1.1	Isojako ja Metsähallituksen perustaminen	12
4.1.2	Seitsemisen alue asutetaan	13
4.1.3	Tervanpoltto maatalojen sivuelinkeinona.....	17
4.1.4	Kotitarvehakkuita	19
4.1.5	Metsäpaloja	19
4.2	Metsätalouden valtakausi 1900–1982.....	21
4.2.1	Hakkuutoiminta laajenee 1900–1938.....	21
4.2.2	Sota-aika 1939–1944.....	32
4.2.3	Viljelymetsätalouden aika 1945–1982.....	33
4.3	Kansallispuiston metsien käyttö ja hoito 1982–2013	43
4.3.1	Kansallispuiston entiset talousmetsät.....	46
4.3.2	Ennallistamispolttoja.....	47
4.3.3	Soiden ennallistamista.....	48
4.3.4	Vesistöjen muuttunut merkitys	49
4.3.5	Metsä- ja maatalouden perinteet	51
4.3.6	Seitsemisen tulevaisuus.....	53
5	JATKOTUTKIMUSMAHDOLLISUUDET.....	55
6	POHDINTA.....	56
	LÄHTEET.....	57
	LIITTEET	60
	Liite 1. Seitsemisen kansallispuiston kartta	60
	Liite 2. Suomen kansallispuistot	61
	Liite 3. Seitsemisen ja Helvetinjärven kansallispuiston sijainti	62
	Liite 4. Metsähallituksen Aureen hoitoalue.....	63
	Liite 5. Aureen hoitoalueen Liesilampien alueen ojakartta, 1959–1960.....	64
	Liite 6. Aureen hoitoalueen Pitkäjärven seudun ojakartta.....	65
	Liite 7. Aureen hoitoalueen Seitsemisjärvien alueen ojakartta	66
	Liite 8. Aureen hoitoalueen lannoituslista, 1959–1962.....	67
	Liite 9. Aureen hoitoalueen lannoituslista, 1962–1963.....	68
	Liite 10. Aureen hoitoalueen lannoituslista, 1964.....	69
	Liite 11. Aureen hoitoalueen lannoituslista, 1965.....	70

Liite 12. Aureen hoitoalueen uittokartta.....	71
Liite 13. Seitsemisen ennallistamispolto.....	72
Liite 14. Seitsemisen luonnontilaisimmat metsiköt ja ennallistamisaikataulu.....	73

LYHENTEET JA TERMIT

aarniometsä	Luonnontilainen vanha metsä.
isojako	Isojako oli maanjakotoimitus, joka käynnistyi silloisessa Ruotsi-Suomessa 1700-luvun puolivälissä. Jaossa kukin maatala sai kokonsa ja maantuotannollisen veronmaksuky- kynsä mukaan peltoa ja metsää.
kaskiviljely	Vanha maanviljelytekniikka. Kaskeamisessa viljelyalueeksi muutettava metsä hakataan aukoksi ja hakatut puut poltetaan.
koloaminen	Mäntyjen kuorimista koloraudalla pihkottumisen edistämi- seksi. Menetelmää käytettiin, jotta tervanpolttoon saatiin hy- vää materiaalia.
kulotus	Kulotuksessa avohakattu metsäala poltetaan eli kulotetaan, minkä jälkeen alue uudistetaan viljelemällä, yleensä män- nynsiementä kylvämällä.
käpykaartilainen	Sotien aikaan käpykaartilaisiksi kutsuttiin miehiä, jotka vält- telivät rintamapalvelusta poliittisista tai muista syistä.
ojitus	Ojitus on ollut metsätalouden menetelmä, jolla tarkoitetaan soiden kuivattamista. Ojituksessa suolle kaivetaan ojia, joista suurin osa alueen vedestä kulkeutuu pois, jolloin suo kuivuu ja puut pystyvät kasvamaan siellä paremmin.
sysimiilu	Entisajan hiiltämö eli hiilen valmistuspaikka.
tammi	Uittopato
tervahauta	Tervan valmistukseen käytetty, maahan kaivettu kuoppa.
uitto	Uitto on vanha tukkipuiden kuljetusmenetelmä, jossa tukit lasketaan hakkuualan läheisyydessä olevaan vesistöön ja ui- tettiin sahalle. Tästä syystä useimmat vanhat puunjalostamot ovat syntyneet vesistöjen ääreen.

1 JOHDANTO

Suoritin vuonna 2011 opintoihini kuuluvan harjoittelun Metsähallituksella, Seitsemisen luontokeskuksella. Toimin luontokeskuksessa asiakasneuvojana. Tätä kautta sain jo pohjatietoa Seitsemisen alueen vaiheista ja sain oppia tuntemaan konkreettisesti kansallispuiston upeita polkuja ja maisemia. Keskustelimme jo harjoitteluni aikana mahdollisesta opinnäytetyöaiheesta alueen metsiin liittyen. Päätimme lopulta opinnäytetyön aiheen yhdessä Seitsemisen kansallispuiston puistojohtajan Tuula Peltosen ja luontokeskuksen silloisen hoitajan Hannamaria Potilan kanssa. Mukana opinnäytetyön aiheen rajauksessa ja ideoinnissa oli mukana opinnäytetyöni ohjaava opettaja Petri Keto-Tokoi Tampereen ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyö on siis tehty Metsähallituksen luontopalveluille ja erityisesti Seitsemisen luontokeskukselle.

Seitsemisen kansallispuistosta on tehty sen kolmenkymmenen vuoden olemassaolon aikana monia erilaisia tutkimuksia ja selvityksiä. Nyt pyrimme valitsemaan aiheen, joka olisi hyödyllinen ja sisällöltään sopiva metsätalouden opintojeni kannalta. Päätimme että opinnäytetyöni keskittyy Seitsemisen alueen metsien käytön historiaan ja siihen miten se näkyy nykyisessä kansallispuistossa ja sen metsissä. Seitsemisen metsien käytön historia alkaa alueen asuttamisesta 1800-luvulla, ja se on jatkunut eri muodoissa aina tähän päivään eli vuoteen 2013 asti. Tarkoituksena oli siis koota eri lähteistä olemassa olevaa tietoa alueen metsien käytöstä samoihin kansiin.

Opinnäytetyössä kootaan yhteen Seitsemisen metsien käytön historiasta olemassa olevaa tietoa. Metsätalouden lisäksi opinnäytetyössä kerrotaan alueen metsien suojeluun ja luonnonhoitoon liittyvästä historiasta. Historiatietoa verrataan jossain määrin nykypäivän Seitsemisen kansallispuistoon. Seitsemisen alueen metsän käytön vaiheiden koostamisen kautta opinnäytetyön tarkoituksena on antaa Metsähallitukselle ja erityisesti Seitsemisen luontokeskukselle lisää aineistoa esitysmateriaaliensa, aineistonsa ja opastuksiansa valmistamiseen ja päivittämiseen. Tätä kautta luontokeskuksen kävijöillä on mahdollisuus saada entistä enemmän irti vierailustaan Seitsemisen kansallispuistossa ja luontokeskuksessa.

Loppuun haluan kiittää Tuula Peltosta ja Hannamaria Potilaa yhteistyöstä, opettavaisesta työharjoittelupaikasta sekä mahdollisuudesta tämän opinnäytetyön tekemiseen. Suuri

kiitos myös Petri Keto-Tokoille hänen tiedoistaan ja neuvoistaan. Lisäksi kiitän Metsähallituksen ja erityisesti Seitsemisen luontokeskuksen työntekijöitä, jotka ovat jakaneet oppejaan: heistä erityiskiitos vielä alueen puistonhoitajalle Pekka Vesteriselle, josta oli apua erityisesti kansallispuiston ennallistamistöihin liittyvissä asioissa. Ja lisäksi kiitokset kaikille Seitsemisen luontokeskuksen kävijöille, jotka jakoivat tietojaan, tarinoitaan ja kokemuksiaan alueen metsistä.

2 SEITSEMISEN ALUEEN LUONNONOLOT

Seitsemisen puisto sijaitsee osaltaan sekä Ylöjärven Kurun että Ikaalisten alueella. Myös Parkanon kunnan keskusta on melko lähellä, noin 20 kilometrin päässä puiston pohjoisosasta. Kansallispuiston tarkemman sijainnin näkee liitteenä olevasta Suomen kartasta (liite 2), josta löytyvät kaikki 37 kansallispuistoamme sekä lähestymiskartasta (liite 3) Kurun ja Ikaalisten alueelta. (Luontoon.fi, 2012.)

Seitsemisen alue kuuluu Suomenselän maisema-alueeseen, joka on karua ja laakeaa vedenjakaja-alueita. Seitsemisen ja sen lähiseudun piirteisiin kuuluvat suot ja suolamparaat, pienet järvet ja lammet, purot, latvajoet sekä pohjois-eteläsuunnassa kulkevat harjut. Erityisesti suot vallitsevat maisemaa, koska rämeet ja nevat muodostavat lähes puolet Seitsemisen kansallispuiston pinta-alasta, joka on kokonaisuudessaan 4550 hehtaaria (Luontoon.fi, 2012). Yleisnäkymän Seitsemisen kansallispuistosta saa liitteenä olevasta kartasta (liite 1). Seitsemisen kansallispuiston aluetta kutsutaan usein myös etelän Lapiksi, koska maaperänsä, kasvillisuutensa ja jopa joidenkin eläinlajiensa puolesta Seitsemisestä löytyy paljon samoja piirteitä kuin Suomen pohjoisosista. Erityisesti puuttomat suot, joilla myös riekot viihtyvät, muistuttavat pohjoisempien leveyspiirien maisemista. Jo tämä kertoo siitä, että alue on varsin omanlaisensa täällä läntisessä Suomessa, Pirkanmaan alueella. (Seitsemisen luontokeskus, 2011.)

Alueen sademäärä on lähialueita suurempi. Tämän harjuistakin johtuvan vaikutuksen vuoksi Seitsemisen ilmasto on monin paikoin tavallista kosteampaa. Seitsemisen ympäristössä myös pohjavesi on tavallisesti korkealla. Nämä seikat ovat edesauttaneet aikoihin soiden runsasta muodostumista alueelle. Seitsemisen alueen maaperä on kosteudesta huolimatta pääosin melko karua. Kangasmetsistä suurin osa on kuivahkoksi kankaaksi luokitettavaa kasvualustaa, mutta lähes yhtä paljon alueelta löytyy tuoreen kankaan kasvupaikkoja. Kansallispuiston yleisimmät puulajit ovatkin näille kasvualustoille tyypilliset mänty ja kuusi, ja metsien luonnontilaistumisen myötä myös lehtipuita syntyy jatkuvasti lisää. Lehtomaisia alueita kansallispuiston sisältä löytyy hyvin vähän. Nämä kivennäismaa-alueet koostuvat pääosin lajittumattomasta moreenista. Loput maa-alueet ovatkin lähinnä turvemaata, valtaosin karuja, puuttomia soita. (Luoto, 2007; Seitsemisen luontokeskus, 2011.)

3 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSMENETELMÄT JA AINEISTOT

Tämä opinnäytetyö on tehty tutkimustyönä pääasiassa kirjoitetun tiedon pohjalta. Opinnäytetyötä tehdessä keskeisessä roolissa olivat monet Seitsemisen kansallispuistosta kertovat teokset. Toiset niistä keskittyivät enemmän Seitsemisen alueen historiaan, toiset taas nykypäivään. Seitsemisen alueen historiatiedon lisäksi keskeisenä lähteenä olivat myös Metsähallituksesta kertovat historiateokset.

Yksi opinnäytetyön keskeinen lähdekokonaisuus on peräisin Turun maakunta-arkistosta, jonne on koottu Metsähallituksen Länsi-Aureen, Aureen ja Parkanon hoitoalueiden toiminnasta syntyneet aineistot. Tätä opinnäytetyötä tehdessä on päästy tutkimaan vain pientä osaa arkiston tarjoamista tiedoista, mutta jatkossa kyseinen arkisto tarjoaa vielä runsaasti lisätietoa Seitsemisen alueen metsien käytön historiasta.

Kirjatiedon ohella opinnäytetyössä on hyödynnetty omakohtaisia Seitsemisen luontokeskuksen asiakasneuvojan työn kautta saatuja tietoja ja kokemuksia. Lisäksi opinnäytetyön lähteinä toimivat myös Seitsemisen alueen tuntevat asiantuntijat, kuten Metsähallituksen luontopalveluissa ja Seitsemisen alueella toimivat henkilöt.

Tarkemmat tiedot tässä opinnäytetyössä käytetyistä lähteistä löytyvät opinnäytetyön lopussa olevasta lähdeluettelosta.

4 SEITSEMISEN METSIEN KÄYTÖN HISTORIA

Seitsemisen metsien käytön historia on monivaiheinen sekä metsätalouden että luonnonsuojelun puolesta. Seuraavissa, omiksi kokonaisuuksikseen kootuissa kappaleissa keskitytään erityisesti Seitsemisen metsien käytön menetelmiin sekä niihin liittyviin asioihin eri aikakausina.

Ensimmäisessä, 1800-luvun tapahtumista kertovassa kokonaisuudessa kerrotaan Metsähallituksen perustamisesta ja siitä, kuinka nykyinen Seitsemisen kansallispuiston alue asutettiin. Lisäksi kyseisessä kokonaisuudessa kerrotaan Seitsemisen alueen tervanpoltoista sekä puun kotitarvekäytöstä.

Toinen, opinnäytetyön laajin kokonaisuus keskittyy Seitsemisen alueen metsätalouden valtakauten, joka alkoi kehittyä jo 1900-luvun alussa ja jatkui vuoteen 1982 eli Seitsemisen kansallispuiston perustamiseen asti. Tämä yli kahdeksankymmenen vuoden ajanjakso on jaoteltu kolmeen osaan: 1900-luvun alkupuoleen, toisen maailmansodan aikaan ja sodan jälkeiseen aikakauteen kansallispuiston perustamiseen saakka. Metsien talouskäytön ohella tässä kokonaisuudessa kerrotaan myös Seitsemisen alueella tehdyistä luonnonsuojelutoimenpiteistä

Viimeinen kokonaisuus käsittelee Seitsemisen kansallispuiston perustamisen jälkeistä aikaa vuoteen 2013 saakka. Kansallispuistoajasta kertova kokonaisuus kertoo puiston perustamiseen liittyvistä asioista sekä metsien ennallistamistoimista ja puiston tulevaisuuden näkymistä.

4.1 Seitsemisen metsien käytön historiaa 1800-luvulla

Metsähallituksen perustamisesta lähtien, 1800-luvun jälkipuoliskolla, valtion metsiä alettiin hyödyntää järjestelmällisemmin, ja 1870-luvulta eteenpäin silloiset kruununmetsät alkoivat tuottaa voittoa. Erityisesti 1880-luvulla valtion metsien tukkipuita alettiin hyödyntää, sillä yksityisiltä mailta järeä puuaines oli paikoitellen ehtymään päin. Valtion metsätalouden laajentuessa sen vaikutukset ulottuivat vähitellen myös Seitsemisen perukoille. (Hertz, 1934.) Tässä kokonaisuudessa kerrotaan, millaista metsien käyttö oli Seitsemisen alueella 1800-luvulla.

4.1.1 Isojako ja Metsähallituksen perustaminen

Seitsemisen alueen metsien käyttö on saanut alkunsa hyvin pitkälti Metsähallituksen toiminnan kehittymisen kautta. Valtion metsäomaisuus sai alkunsa jo isojaosta, 1700-luvun loppupuolelta lähtien. Tällöin kylien yhteisömuotoisissa olleet metsiköt lohkottiin tilojen yksityisiksi metsäomaisuuksiksi ja jäljelle jääneet metsät nimettiin kruunun liikamaiksi eli valtion metsiksi. (Parpola & Åberg, 2009.) 1800-luvulla, Suomen väestön kasvaessa, valtion metsiä alettiin asuttaa, mitä kautta valtion maita hyödynnettiin kotitarvepuiden hankinnassa. Lopulta Suomen viranomaiset heräsivät siihen, kuinka laajaa ja hallitsematonta metsätalousoikeutta etenkin valtion metsät kokivat jo 1800-luvun puolivälissä ja tätä kautta syntyi huoli tukkimetsiemme häviämisestä. Tästä johtuen vuonna 1851 säädettiin metsälaki, jonka valvojaksi ja valtion metsien huolehtijaksi perustettiin väliaikainen maanmittauksen ja metsänhoidon ylihallitus. (Tyllilä, 1981.)

Varsinaisen Metsähallituksen historia alkoi vuonna 1859 Keisari Aleksanteri II:n toimesta, kun hän allekirjoitti julistuksen metsänhoitolaitoksen perustamisesta. Myöhemmin metsänhoitolaitoksen nimitys muuttui, kun elokuussa 1863 vahvistettiin asetus Metsähallituksen perustamisesta. Metsänhoitolaitoksen ja sittemmin Metsähallituksen toiminta-alueeseen kuuluivat kruununpuistoiksi nimitetyt valtionmaat, minkä lisäksi myös muodollinen yksityismetsätalouden valvominen kuului osaltaan laitoksen tehtäviin. Metsien käytön valvonnan ohella valtion metsiä haluttiin myös hyödyntää järjestelmällisesti metsätalouden myötä niin, että tuotot kerääntyivät valtion kassaan. Luvattoman metsänkäytön poistamiseen meni kuitenkin aikansa ja valtion metsät ovatkin his-

toriassa tunnettuja metsänvartijoista, jotka asuivat valtion metsissä ja tarkkailivat metsissä tapahtuvaa toimintaa. (Seitsemisen suojelukokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009; Metsä.fi, 2012.)

Seitsemisen alueen metsät päätyivät Metsähallituksen talousmetsiksi 1860-luvulla. Tuolloin perustettiin Metsähallituksen Länsi-Aureen hoitoalue, johon sisältyi valtaosin nykyisen Seitsemisen kansallispuiston alue. Vuonna 1892 alueen valtionmetsä hallinnoimaan perustettiin laajempi Aureen hoitoalue. Vuonna 1965 Aureen hoitoalue lakkautettiin ja sen alueet liitettiin Parkanon hoitoalueeseen. (Seitsemisen suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009.)

Valtion metsien metsätaloustavat olivat 1800-luvulla suurelta osin peräisin saksalaisen Heinrich Cottan menetelmistä, jotka tulivat Suomessa laajemmin tunnetuksi 1853 C. W. Cyldenin julkaiseman, metsänhoidosta kertovan käsikirjan kautta. Siinä ohjataan toimimaan metsätaloudessa mm. metsien luokittelun, arvioinnin ja hakkauslaskelmien mukaan – eli suurelta osin samaan tapaan kuin nykypäivänkin metsätaloudessa. Metsätalouden järjestelyihin vaikutti osaltaan myös saksalaisen metsäakatemian johtajan, Edmund Von Bergin käsitykset, joissa kannatettiin 140 vuoden kiertoaikaa ja useimpiin lohkoihin jaettuja metsiä, joita käsiteltäisiin 20 vuoden välein ns. lohkohakkuiden kautta. Lohkomenetelmä todettiin kuitenkin soveltumattomaksi valtion metsien suurmetsätalouteen, joten valtion metsissä siirryttiin uuteen menetelmään, jota kutsuttiin ns. hirrenharsinnaksi tai harsintahakkuuksi. Kyseinen menetelmä oli lähtöisin Ruotsista ja sen pääideana oli kasvattaa metsien puustosta tukkipuita pitkällä, Etelä-Suomessa noin 140–160 vuoden, kiertoajalla. (Laitakari, 1960.) Syrjäisen sijainnin vuoksi Metsähallitus ei tehnyt merkittävässä määrin hakkuita Seitsemisen alueella 1800-luvun aikana (Keto-Tokoi, 2013).

4.1.2 Seitsemisen alue asutetaan

Ensimmäisiä todisteita Seitsemisen alueen ja sen lähiseutujen ihmisasutuksesta löytyy kivikaudelta: Ainesjärven rannalta, Länsi-Aureen kylästä on löydetty mm. kivikautinen asuinpaikka. (Seitsemisen suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009.)

Seitsemisen historiassa on viitteitä ns. lappalaisasutuksesta. Lappalaisiksi kutsuttiin alueella asustavia ihmisiä, jotka käyttivät elinkeinoinaan metsästystä ja kalastusta. Lappalaisia pidetäänkin joissain lähteissä erityisesti silloisen Juhtimäen eli Seitsemisen alueella sijaitsevan alueen ensimmäisinä vakituksina asuttajina. Sittenkin myös hämäläiset alkoivat asuttaa Seitsemisenkin lähiseutuja. Lappalaisasutus näkyy Seitsemisessä mm. saamen kieltä muistuttavissa paikkojen nimissä. Itsessään seitsemis-sanalla on arveltu tulevan saamen kielen pyhää paikkaa tarkoittavasta seita-sanasta, uhripaikkaa merkkäavasta siedin-sanasta tai haltijaa tarkoittavasta seid- tai seit-sanasta. Toiset tutkimukset uskovat tosin Seitsemisen nimen pohjautuvan alueen Iso-Seitsemisjärven seitsemän syvän lahden kokonaisuudesta. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Luoto, 2007.)

Seitsemisen lähiseutujen, kuten Juhtimäen, asukkaat sekä kulkurit hyödynsivät Seitsemisen aluetta erätaloudessa, etenkin kalastuksen ja metsästyksen puitteissa jo esihistoriallisina aikoina. Historiassa tapahtuneista metsästyksistä merkkeinä ovat edelleen alueelta löytyvät neljä pyyntikuoppaa, joiden paikat selvitettiin vuonna 2007 tehdyssä arkeologisessa inventoinnissa. Pyyntikuoppien ikää ei ole pystytty määrittelemään, mutta kuoppien arvioidaan olevan peräisin Suomenselän kulttuurin ajalta (6500–4200 ennen ajanlaskun alkua), jolloin harjoitettiin erityisesti pyyntielinkeinoja. (Seitsemisen suoje-lualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009.) Kaksi taannoin käytetyistä pyyntikuopista sijaitsi melko lähellä nykyistä luontokeskusta, Sikomäen ja Miilukan-kaan alueella. Kolmannen pyyntikuopan merkkejä on löytynyt Kirkkaanlamminkan-kaalta ja neljäs kuoppa oli aivan puiston eteläosassa, Hirviharjulla. (Luontoon.fi, 2012; Seitsemisen luontokeskus, 2011; Luoto, 2007.)

Varhaisista ihmisen liikkeistä huolimatta Seitsemiseen tuli vakiintuneempaa asutusta vasta 1800-luvulla. Seitsemistä pidettiin siihen asti syrjäisenä seutuna, jossa oli asutuksia vain harvakseltaan. Pysyvään asutukseen vaikuttivat erityisesti Metsähallituksen toimet: 1860-luvulla Metsähallitus alkoi laatia valtion mailla asustavien mökkiläisten ja uusien tilavuokraajien kanssa sopimuksia määräaikaista vuokra-asumisoikeuksista. Näin valtion metsiin, kuten Seitsemisen alueelle, syntyi ns. kruununmetsätorppia. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Parpola ym., 2009.) Torpparisopimuksissa torpparia veloitettiin maksamaan veroa asumuksestaan viljana tai rahana valtiolle. Sopimukseen kuului myös vuosittainen velvoite metsien raivauksesta pelloiksi ja niityiksi. Näiden ehtojen myötä torpparit saivat ottaa työkaluihinsa, rakennuksiinsa ja lämmittämiseen tarvittavat puut valtion metsistä, torppiensa läheisyydestä. Tämän myötä Seitsemisen

metsiä alettiin hyödyntää erilaisiin asumisen tarpeisiin ja metsiköihin syntyi vähitellen peltoja, teitä ja rakennuksia. (Luontoon.fi, 2012; Tyllilä, 1981.)

Seitsemisen alueelle syntyi asutuksia, kuten kruununtorppia ja yksityisiä tiloja. Tätä kautta metsien käyttö vilkastui hieman, mutta metsiköt olivat silti edelleen valtion omistuksessa. Muualla Suomessa 1700-luvun puolivälissä alkanut, ja edelleen 1800-luvulla jatkunut, isojako selkiytti maa- ja metsätilojen omistussuhteita. Seitsemisen alueen metsät jäivät pääosin valtion omistukseen alueen asutuksen ja maatilojen vähäisyyden vuoksi. Seitsemistä asuttaneet torpparit saivat hyödyntää lähimetsiään asumisessaan, mutta metsien käyttöä vahtivat Metsähallituksen puolesta nimitetyt metsänvartijat. Metsänvartijat asustivat Seitsemissä omilla tiloillaan ja osa kruununtorppistakin muutettiin metsänvartijatorpiksi. Torpistaan metsänvartijoiden oli helppo valvoa metsätöiden toteutumista lain puitteissa. Alueen tunnettuja metsänvartijoita olivat mm. Anderssonit, Hansisuo, Hauturi, Jauli ja Viitasalo. Metsänvartija-ammatti lopetettiin vuonna 1967. (Tyllilä, 1981; Seitsemisen suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009.)

Seitsemiseen kohosi 1800-luvun asutuksen leviämisen myötä erilaisia tiloja. Näitä olivat Kovero, Kortosalon, Kivijärvi, Seitsemisen ja Löytty. Kortesalo oli alun perin metsänvartijatila. Nykyään Kortesalon remontoitu ja uudenaikaisemmaksi muutettu kämpppä toimii Seitsemisen kansallispuiston vuokrakämppanä. Kortesalon kämpppä sijaitsee kuitenkin tilan alkuperäisellä paikalla, aivan Multiharjun metsikön tuntumassa. Seitsemisen on historian saatossa pysynyt aina yksityisenä tilana ja toimii tällaisena edelleen. Tila sijaitsee melko keskellä Seitsemisen kansallispuistoa, mutta se ei kuulu puistoalueeseen. Löytyn ja Kivijärven tiloja ei löydy enää Seitsemisen alueelta. Löytyn tila sijaitsee aikoinaan Pitkäjärven läheisyydessä, koillissuunnalla. Länsi-Aureessa sijaitseva Kivijärven tila toimii puolestaan nykyään yksityisenä majoitustilana (Luoto, 2007; Tyllilä, 1981.)

Seitsemisen tiloista suurin ja tunnetuin oli Kovero, joka löytyy edelleen Seitsemisen kansallispuiston sisältä 1930-luvun ulkonäköön mukautettuna. Koveron kruununmetsätorppa, joka perustettiin vuonna 1859 Matti Juhanpojan, sittemmin sukunimeltään Koveron, toimesta. Matti asutti Koveron tilaa yhdessä vaimonsa ja lapsiensa kanssa. Myöhemmin 1870-luvulla Matin ja hänen poikansa Nijan perheiden lapsiluvun lisääntyessä, tilalle rakennettiin uusi päärakennus, joka ajaa varsinaisen pirtin virkaa edelleen. Pian

tämän jälkeen, vuonna 1878, Kovero myytiin kuitenkin jo eteenpäin talonpojalle Matti Esaianpoika Liesijärvelle, joka tunnettiin myöhemmin myös Matti Koverona edeltäjänsä mukaan. Myyntihinta oli 500 markkaa. Omistajavaihdon jälkeen entisen omistajan poika, Nija Kovero, kuoli kuitenkin pian keuhkotautiin. Niinpä Koveron kauppa muutettiin syytingiksi eli ns. kiinteistöeläkkeeksi, jonka kautta kiinteistön myyjä voi jäädä asumaan tilalle. Tämän kautta Koveron tilalle jäivät edelleen asustamaan myös Matti perheineensä sekä Nijan leskeksi jäänyt vaimo lapsineen. (Halla, 2002.)

Mattien jälkeen Koveroa asutti vuodesta 1902 vuoteen 1952 talonpoika Matti Koveron poika Ananias eli Niia. Tila palautui myös jälleen itsenäiseksi tilaksi Niian omistuskana, 1930-luvulla. Itsenäisyyslunastuksen aikana Koveron tilaan liitettiin myös metsäalaa kotitarvepuun hankintaan. Kun Etelä-Suomessa valtion torppia lunastettiin itsenäiseksi tiloiksi, lakisääteisenä metsätilojen koon ylärajana pidettiin tuolloin 20 hehtaaria. Koveron tilaan kasvukykyistä metsää liitettiin kokonaisuudessaan 35 hehtaaria. Koveron kotitarvepuumäärän, 75 m³:n, katsottiin täyttyvän vasta kyseisellä hehtaarimäärällä, mikä kertoo jotain alueen karuudesta. Koko tilan pinta-ala nousi tämän myötä 89 hehtaariin. Niian kuoleman jälkeen vuonna 1952 Niian vävy Eero Salo jäi Koveron talonpitoon. 60-luvun lopussa Salo lopulta myi tilaan kuuluvia metsiä ja huutokauppasi koko tilan irtaimiston. Tila päättyi valtion omistukseen kesäkuussa 1970. Koveroon kuuluneet pellot metsitettiin rauduskoivulla heti seuraavana vuonna, 1971. Nykyään pieni osa Koveron lähimetsistä on kuitenkin ennallistettu jälleen pelloksi perinnemaiseman ylläpitämiseksi. (Halla, 2002.)

Koveron tilalla viljeltiin jo 1800-luvun lopussa ruista, ohraa ja kauraa. Myös karjaa laidunsi Koveron ympäröivissä metsissä. Nykyäänkin elävänä perinnetilana toimivan Koveron 1930-luvun ympäristössä viljellään viljaa ja laidunnetaan kyyttöjä sekä lampaita joka kesä. Lisäksi tilan navetassa asustaa kanoja. Perinnemaiseman lisäksi Koverossa pääsee edelleen tutustumaan 30-luvun työvälineisiin ja historiaan kansallispuiston työntekijöiden ja upeiden puitteiden avulla. (Halla, 2002; Potila, 2011–13.)

KUVA 1. Koveron tilan pääasatuksena toimineen pirtin tupaa. 2011.

KUVA 2. Koveron piha ja vanha kruununmetsätorppa. 2011.

4.1.3 Tervanpoltto maatilojen sivuelinkeinona

Puun ensimmäisiä suuremman mittakaavan käyttömuotoja oli tervan valmistus puuta polttamalla. Tervasta tuli Suomessa käytetty ja suosittu aine, jolla käsiteltiin mm. veneiden ja rekien pohjia sekä parannettiin vaivoja. Myöhemmin tervaa jalostettiin tervatehtailla myös autorasvaksi ja moottoriöljyksi. Suosituimpaan tervanpolton aikaan, 1600-luvulla, terva oli Suomelle tärkeä vientituote ja tervan suosio jatkui 1800-luvulle asti. 1720-luvulta lähtien tervanpoltto keskittyi Pohjanmaan alueelle ja sitä kautta kyseinen tapa levisi myös siitä etelään Seitsemisen alueelle. Kun Seitsemisen alueen asutus alkoi vakiintua, parhaimmillaan lähes jokaisella Seitsemisen alueen torpalla oli oma

tervahautansa. Seitsemisen tervahautoista tervaa vietiin pääasiassa Pomarkkuun, Noormarkkuun, Poriin ja Tampereelle. Tamperelaisista tervanostajista suurin oli Sandberg. (Tyllilä, 1981; Perinnetietoutta Seitsemisestä, 1980.)

Tervaa valmistettiin, ja voidaan valmistaa edelleen, polttamalla erityisesti mäntyjä sammaleilla ja mullalla peitetyissä maahautoissa eli ns. tervahautoissa. Tällä tavoin melko hapettomassa tilassa puu palaa kytien, mikä saa pihkan kiehumaan ja valumaan tervana ulos puun sisältä. Ahkerimpina tervanpolton aikoina raaka-aineen hankkiminen jätti jälkensä mäntykankaisiin, joista otettiin kelojen, maapuiden ja kantojen ohella myös pystyyn kolottuja nuoria mäntyjä. Kuusi- ja lehtipuuvaltaisiin metsiköihin tervanvalmistus ei puolestaan juurikaan vaikuttanut, ja metsiä alkoikin kuusettua noihin aikoihin enemmän, myös karuilla kasvupaikoilla. (Keto-Tokoi & Kuuluvainen, 2010.)

Seitsemisessä tervaa poltettiin tiettävästi ainakin Kovero-nimisen tilan läheisyydestä löytyvässä Koveronristin tervahaudassa sekä nykyisin Tervahautakankaana tunnetussa Saukkomäen tervahaudassa. Näiden lisäksi Pitkäjärven savottakämpän läheisyydessä on uskottu olleen vähintään yhden tervahaudan ja puiston ulkopuolelle jäävän Särkilammin alueella sijaitsee myös yksi entinen tervahauta. (Tyllilä, 1981.)

KUVA 3. Tervahaudan jäänteitä. 2011.

4.1.4 Kotitarvehakkuita

1800-luvulla tervan rinnalle nousi jatkuvasti kasvava vientituote: sahatavara. 1870-luvulla sahatavara oli kohonnut jo yhdeksi Suomen tärkeimmäksi vientituotteeksi. Metsäteollisuuden kehityksen myötä puutavaran kysyntä kasvoi ja laajeni ympäri Suomea. Seitsemiseen metsätalouden aalto ennätti kuitenkin huomattavammin vasta 1900-luvun puolella, koska alue oli moniin muihin Suomen alueisiin verrattuna syrjäistä eräaluetta, jota hyödynnettiin pääasiassa metsästys-, kalastus-, marjastus- ja laidunmaana. (Parpola ym., 2009; Seitsemisen suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009.) Tästä huolimatta Seitsemisen alueen taloissa oli jo 1800-luvulla omia lankkusahoja, joissa sahattiin puita kotitarpeiksi ja talviaikaan toisinaan myös myyntiin asti. Vuonna 1865 Kurun Aurekoskeen perustettiin sahamyly, joka sittemmin vähensi yksityisiä lankkusahoja, mutta tehosti jonkin verran alueen puuteollisuutta. (Perinnetietoutta Seitsemisestä, 1980.)

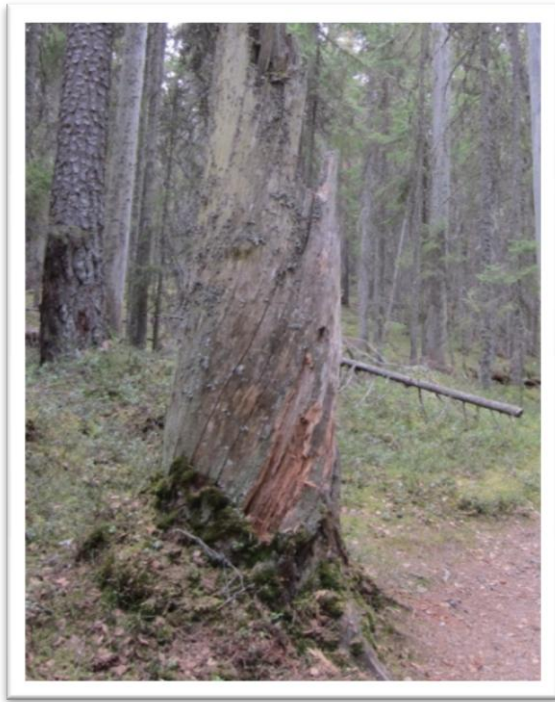
Seitsemisen kotitarvehakkuita toteutettiin pääosin pienialaisina harsintahakkuina, mutta tästä ei jäänyt Seitsemisen metsiin juurikaan merkkejä. Metsätalouden puolesta merkittävämpää metsänhoitoa alettiin toteuttaa Seitsemisen alueella vasta aivan 1800-luvun loppupuolella, kun alueen metsänhoitajaksi tuli vapaaherra G.W. af Elimä eli ns. Parkanon Paroni, josta kerrotaan lisää 1900-luvun alkupuoleen keskittyvässä kappaleessa. (Seitsemisen suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009.)

4.1.5 Metsäpaloja

Erityisesti Itä- ja Keski-Suomen kuusimetsät päätyivät laajasti kaskeamisen kohteeksi 1700-luvulta aina 1800-luvun puolivälin tienoille asti, mikä altisti monia metsäalueita metsäpaloille. (Keto-Tokoi ym. 2010.) Seitsemisenkin maastoissa on nähty kaskeamista ja sen myötä levinneitä metsäpaloja, mutta kokonaisuudessaan alue on sijainnut voimakkaammin modernimman peltoviljelyn ja metsätalouden hallitsemalla alueella. Tosin peltoviljelykin oli alueen maisemissa moniin Suomen alueisiin nähden vähäistä, sillä Seitsemisen soiset, karut ja kiviset maastot eivät olleet otollisinta viljelymaata. (Luontoon.fi, 2012; Metsä.fi, 2012.)

Kaskeamista harrastettiin erityisesti rehevillä kuusen kasvupaikoilla. Metsähallituksen perustamisen jälkeen, vuonna 1859, kaskeaminen tuli luvanvaraiseksi valtion metsissä, mutta sen harjoittaminen siirrettiin tukkimetsistä pienempiarvoisiin lehtimetsiin ja hakkuualoille. (Luontoon.fi, 2012; Keto-Tokoi ym. 2010, 195.) Seitsemisen alueen kaskia paloi tiettävästi ainakin Koveron tilan läheisyydessä olevissa metsissä. Myöhemmin, 1800-luvun jälkimmäisellä puoliskolla, kaskeaminen väistyi vähitellen pysyvemmän asutuksen, peltoviljelyn ja puun arvon nousun myötä. Lopulta kaskeaminen kiellettiin täysin valtion metsissä ja Seitsemisenkin metsänvartijoiden yhtenä tehtävänä oli salakaskien paljastaminen. Tosin viimeisimmät Seitsemisen kasket paloivat vielä 1800-luvun lopulla. Kaskeamisen loputtua siitä johtuvat metsäpalot, sekä kuusivaltaisten metsien hävitys, vähenivät huomattavasti. (Metsä.fi, 2012; Seitsemisen suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009.)

Kaskiviljelyn ohella myös muut syyt ovat sytyttäneet Seitsemissä metsäpaloja. Palojen on uskottu, ja palovartijoiden merkintöjen perusteella myös tiedetty, olleen lähtöisin niin tervanpoltosta, tupakasta, huolimattomuudesta kuin torppalaisten sekä muiden alueella kulkevien nuotioista. Joidenkin alueen metsäpalojen syyksi on merkitty myös tahallisuus. Osa Seitsemisharjun metsiköistä on palanut ainakin kertaalleen ja Multiharjun aarniometsän vanhimpien, kilpikaarnaisten mäntyjen rungoissa on merkkejä useistakin metsäpaloista. Vanhojen mäntyjen kairauksien perusteella Multiharjun eteläosan metsikkö on palanut noin vuosina 1720, 1760, 1810 ja 1860. Pienempiä, mahdollisia pintakuloja ei tosin pystytä tällä menetelmällä havaitsemaan, joten voi olla, että Multiharjussa ja muualla Seitsemisessä on roihunnut useita muitakin paloja. Seitsemisessä on ollut joitakin metsäpaloja vielä 1900-luvulla, vaikkakin hyvin pienialaisina, koska palovartiointi tehostui tuolloin huomattavasti. (Leivo ym., 1989; Seitsemisen luontokeskus, 2011; Palovartijoiden päiväkirjat, 1910–1960.)

KUVA 4. Kuvan takaosassa olevan vasemman laidan männyn rungosta näkyy vanhan metsäpalon merkkejä. Kuva Multiharjusta. 2011.

4.2 Metsätalouden valtakausi 1900–1982

Seitsemisen alueen metsätalouden historia keskittyy vahvasti 1900-luvulle. Alueen metsien taloustoiminta tehostui vähitellen ja myös sotien vaikutukset näkyivät alueen metsissä. Talouskäyttö jatkui pitkään: alueen viimeisiä hakkuita tehtiin vielä 1970-luvulla. (Seitsemisen suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009; Parpola ym., 2008.) Alla on tarkempaa tietoa Seitsemisen metsätalouden historiasta 1900-luvulla. Aikakausi on jaoteltu kolmeen osaan: 1900-luvun alkupuoleen, sota-aikaan ja sota-ajan jälkeiseen aikaan aina kansallispuiston perustamiseen asti.

4.2.1 Hakkuutoiminta laajenee 1900–1938

Pääpiirteittäin 1900-luvun alun metsätalous tarkoitti erityyppisiä männiköiden ja kuusi-
koiden harsintahakkuuta. Lisäksi mäntymetsissä tehtiin jonkin verran siemenpuuhakkuuta. Talteen kerättiin pääasiassa arvokasta tukkipuuta, jonka kuljettaminen oli kannattavaa Seitsemisenkin perukoilta asti.

Seitsemisen alueella poikkeuksena olivat metsänhoitaja Gustaf Wrede af Elimän eli ns. Parkanon Paroonin ajalleen radikaalit ja epätavalliset metsänhoitomenetelmät. (Keto-Tokoi, 2013; Seitsemisen suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009.) Gustaf Wreden johdolla Seitsemisessä tehtiin ensimmäisiä avohakkuita, joita seurasi kulotus, rukiin kylvö ja vasta sitä seuraavana vuonna männyn siementen kylväminen. Näin perustettuja, poikkeuksellisen varhaisia viljelymänniköitä, ovat Ahvenlammen läheisyydessä sijaitseva Paroonin pikkukaski ja Seitsemisharjun eteläpäässä sijaitseva Paroonin männikkö. Jälkimmäinen metsikkö on myös Metsäpuiden rodunjalostussäätiön eli nykyisen Metsäntutkimuslaitoksen merkitsemä kantapuumännikkö eli sen on koettu palvelevan suomalaista metsänjalostusta. (Parpola ym., 2008; Keto-Tokoi, 2013.)

Parkanon Paroni toimi alueen metsänhoitajana vuosina 1893–1918. Vaikka Paronin avohakkuita pidettiin ajalleen radikaaleina, ne saivat osakseen myös kiinnostusta ja positiivista huomiota, sillä siihen asti valtion metsissä vallitsevilla harsintahakkuilla oli huomattu olevan haitallisia vaikutuksia puuston laatuun, kasvuun ja uudistumiseen. (Seitsemisen suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009.)

Metsätalouden nousukausi jatku, ja Seitsemisen alueen historian suurimmat tukkisavotat toteutettiin 1920-luvulla. Kyseisen ajan vilkkaan hakkuutoiminnan vuoksi alue tunnettiin myös nimellä ”Pohjalaasten kanaatta”. Nimi viittasi siihen, että myös monet pohjanmaalaiset matkasivat aina syksyisin alueen tukkisavotoihin. (Tyllilä, 1981.) Seitsemisen metsien hyödyntämistä lisäsi ilmeisesti osaltaan myös Metsähallituksen Siuroon vuonna 1959 perustama sahalaitos (Keto-Tokoi, 2013). Lisäksi Seitsemisen metsien järeitä tukkipuita hyödynnettiin 1900-luvun alkupuolella vientituotteena: Pitkäjärven alueelta korjattiin silloin suuria mäntyjä, jotka toimitettiin Saksaan, tiettävästi rakennustarpeiksi. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Seitsemisen suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009.)

Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkistoiden merkintöjen mukaan hoitoalueen alueelta hakattiin sekä harvennus- että avohakkuin vuosien 1926–1965 välillä vuosittain noin 200–300 hehtaaria metsää, ja monet hehtaarit kohdistuivat myös Seitsemisen talousmetsiin. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Tyllilä, 1981; Luoto, 2007; Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkisto, 2013.)

Seitsemisen alueen talousmetsissä pyrittiin kasvattamaan ensisijaisesti mäntyä. Syynä oli sekä männyn arvostus tukkipuuna että Seitsemisen alueen karujen kangasmetsien sopivuus kyseisen puulajin kasvatukseen. Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkistotietojen mukaan Seitsemisen alueelle viljeltiin vain mäntyä vuosien 1924–1931 välissä. Vuodelta 1932 löytyy ensimmäiset merkinnät myös kuusen viljelystä männyn rinnalla, ja vielä myöhemmin, vuonna 1946 havupuiden rinnalle nousi myös visakoivun viljeleminen. (Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkisto, 2013.)

Metsäkoealoja

Taloukseen ohella ja sitä tukien Seitsemisestä on saatu myös ensimmäisiä tuloksia metsänkasvatukseen liittyvistä kokeiluista ja tutkimuksista mm. metsäkoealojen kautta (Tyllilä, 1981; Luoto, 2007).

Yhtenä koe-esimerkkinä toimii Mullikummunmaalla sijaitseva kontorta- eli murraynmännikkö. Aluetta on kutsuttu paikallisten kesken myös Murjaanimänniköksi. Kyseinen männikkö on perustettu vuonna 1928 koealana. Perustaminen on suoritettu kylvämällä ja siemenet on kuljetettu Seitsemisen uumeniin Pohjois-Amerikasta asti. Kokeilun perusteena oli tieto kyseisen mäntylajin nopeasta kasvukyvystä ja samanlaisia koealoja on perustettu muuallekin Suomeen. Kokeilut tuottivat kuitenkin lopulta negatiivisen lopputuloksen, sillä kontortamäntöjen todettiin häviävän laadussa huomattavasti kotimaiselle männylle. (Tyllilä, 1981; Luoto, 2007.) 1900-luvun alkupuolelta lähtöisin olevia mäntyjä löytyy kuitenkin edelleen alueen metsiköstä (Seitsemisen luontokeskus, 2011). Kontortamännyn (*Pinus contorta*) tunnistaa suomalaisesta männystä (*Pinus sylvestris*) oksaisemmasta rungosta, tummanharmaasta kaarnasta ja pidemmistä neulasista.

Alla on nykyisin Seitsemisen kansallispuistona tunnetun alueen karttakuvaa taloukseen ajalta. Kartta, josta kuva on otettu, on peräisin 1930-luvulta. Kuva on rajattu isommasta, koko silloisen Aureen hoitoalueen kartasta, joka löytyy kokonaisuudessaan liitteistä (liite 4). Kartasta voi paikantaa mm. Koveron, Liesjärven ja Jaulin. Kartan merkinnöistä näkee myös että Kovero ja Jauli on lohkottu itsenäisiksi asutustiloiksi.

KUVA 5. Seitsemisen alueen karttakuvaa 1930-luvun talouskäytön ajalta. (Metsähallituksen Auren hoitoalueen arkisto, 2013.)

Varhaista ojitustoimintaa

Suometsien ojitusta alettiin käyttää, kun kaikki metsäalueet haluttiin saada metsäteollisuuden nousukauden aikana mahdollisimman tehokkaasti puuntuotannon piiriin. Märät ja paksaturpeiset suot eivät ole kaikille puulajeille otollisimpia kasvupaikkoja, mm. seisovan pohjaveden ja maaperän niukkahappisuuden vuoksi. Näin ollen myös Seitsemisen soiden vetisyyttä haluttiin vähentää ja sen ilmavuutta parantaa kaivamalla soille ojia, joiden kautta ylimääräinen vesi valui pois. (Tapion Hyvän metsänhoidon suositukset, 2006; Seitsemisen luontokeskus, 2011.)

Soita ojitettiin Seitsemisessä jo 1920-luvulla Kronstadtin pakolaisten voimin. Pakolaiset olivat Suomeen paenneita venäläisiä, Kronstadtin laivastotukikohdan matruuseja ja upseereja, jotka olivat paenneet Neuvostoliitosta Kronstadtin kapinan jälkeen vuonna 1921. Kapinalliset vaativat Venäjän bolsevikeilta mm. sananvapautta, vasemmistolaisien poliittisten vankien vapauttamista ja oikeutta ammatinharjoittamiseen. Osa kyseisistä pakolaisista löysivät tiensä Seitsemiseen, kun heitä pestattiin alueelle metsätöihin. Myös vanhaan Seitsemisen kansallispuiston karttaan (kuva 21) on merkitty Kronstadtin kapinallisten tie, joka kulki kaakosta Jaulin kämpälle. Kronstadtin kapinallisten ojitettujen soiden arvellaankin olleen nykyisen kansallispuiston eteläpäädyn alueella, Jaulin nevan läheisyydessä. Kronstadtin pakolaisista on viitteitä myös Seitsemisen lähiseutujen

tukinuittoihin liittyen. Lisää Kronstadtin pakolaisista ja uitoista kerrotaan myöhemmin tässä kokonaisuudessa. (Tukia ym., 2003; Laurila, 2012.)

Myöhemmin 1930-luvulla Seitsemisen alueella aloitettiin suunnitelmalliset ojitustyöt. Kivinevan alue ojitettiin välillä 1935–1937 ja Särkilammen soilla ojitusta jatkettiin vuosina 1938–1939. (Tyllilä, 1981.) Vanhimmat Seitsemisessä tehdyt ojien kaivamiset tehtiin ns. miestyönä eli lapiokaivuuna. (Keto-Tokoi, 2013.) Myöhemmästä ojitustoiminnasta kerrotaan lisää kappaleessa 4.2.3.

Savottaelämää

1900-luvun alkupuolen ja puolivälin paikkeilla, metsätalouden kasvun aikaan, Seitsemisen alue toimi yhtenä savottaelämän keskittymänä. Alueelle rakennettiin monia savottakämppejä, joista käsin miehet lähtivät päivittäisiin metsätöihinsä. Savottakämppien vuoksi alueelle rakennettiin myös polkupyöräteitä, joita pitkin työmiehet sekä hevoset pääsivät kulkemaan. Osa näistä pyöräteistä toimittaa tänäkin päivänä vaellusreittien virkaa kansallispuiston kulkijoille. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Seitsemisen suoje-lualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009.)

Seitsemisen metsätyömiesten joukossa työskenteli myös vankeja, jotka toteuttivat tuomiotaan metsätöitä tekemällä. Näitä metsätöitä kutsuttiin työvankisavotoiksi. Seitsemisessä työskennelleet vangit olivat pääosin peräisin Karvian varavankilasta, jossa he suorittivat tuomiotaan mustan pörssin kaupoista ja luvattomasta alkoholin myymisestä. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Luontoon.fi; 2012; Potila, 2011.)

Seitsemisen kansallispuiston keskivaiheilta löytyy kelohirsinen Pitkäjärven savottakämpä. Kämpä on yksi Suomen vanhimmista ennallaan säilyneistä savottakämpistä. Kämpän rakennus aloitettiin vuonna 1939, mutta talvisota keskeytti rakennuksen joksikin aikaa. Kämpä valmistui kuitenkin vuonna 1940 välirauhan aikaan. Nykyään rakennus onkin Museoviraston suojelema ja sitä ylläpidetään sekä kunnostetaan vain rakennuksen ajankuvaa kunnioittavalla tavalla. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Luontoon.fi, 2012.)

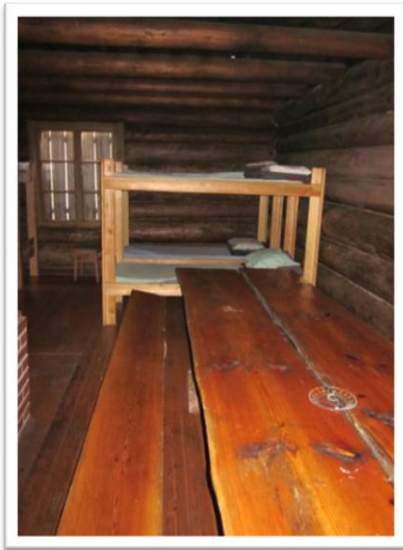
Pitkäjärven kämpässä on asunut aikojen saatossa monia henkilöitä. Parhaimmillaan kamarin puolella nukkui kymmenittäin metsätyömiehiä kuivumassa olevien vaatteiden

seassa, samalla kun ruokapuolesta huolta pitäneet naiset asustivat pääosin keittiön puolella. Talon eteläpää on ns. teräväpää, jossa majoittuivat työnjohtajat. Hevoset latautuivat seuraavaan työpäivään yleensä tallissa, mutta toisinaan hevoset tuotiin myös tupaan tuomaan lämpöä talon asukkaille. Myös metsätoissa olleet työvangit asuttivat toisinaan Pitkäjärveä. Pitkäjärven ympäristöstä löytyy kämpän lisäksi paljon asumisen merkkejä: kämpän lähellä olleet purot ja joet on perattu aikoinaan uittoväyliksi ja kämpältä kulkee polkupyöriteitä sekä pohjoisen että etelän suuntaan. Tuolloin rakennettua polkupyöräverkostoa hyödynnetään edelleen kansallispuistossa. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Tyllilä, 1981.)

Muita metsäkämppejä olivat Jauli, Kahilalampi ja Majalahti. Näistä Jauli seisoo edelleen pystyssä, Pitkäjärven lisäksi. Jaulin kämpä sijaitsee tosin juuri kansallispuiston rajojen ulkopuolella, mutta kämpästä on usein tapana puhua myös Seitsemisen yhteydessä. Jaulin kämpä onkin jopa kirjallisuudesta tuttu kuuluisuus, sillä Kalle Pääatalo on ollut rakentamassa sitä 1950-luvulla ja maininnut tätä kautta rakennuksen myös teoksissaan. Jaulin alkuperäinen päärakennus kuitenkin paloi, ja uusi kämpä rakennettiin tilalle vuonna 1959. Kahilalammen ja Majalahden kämpät on siirretty jo toisaalle, joten ne eivät enää sijaitse Seitsemisen alueen läheisyydessä. (Luontoon.fi, 2012; Seitsemisen luontokeskus, 2011; Tyllilä, 1981.)

KUVA 6. Pitkäjärven savottakämpän etupuoli. 2011.

KUVA 7. Pitkäjärven kemppeä sisältä. 2011.

Uitto kuljetusmenetelmänä

1900-luvun alkupuolen metsätyöt hoidettiin lähinnä justeerin, pokasahan, hevosen ja purouiton avulla. Uittomenetelmää alettiin käyttää jo 1880-luvulla, mutta sen suurin suosio alkoi 1920-luvulla eli Suomen metsätalouden nousun aikaan. Myös Seitsemisen alueella puita kuljetettiin uittamalla vesireittien varsille rakennetuille sahoille. Seitsemisen kattavat vesistöt mahdollistivat hyvin uiton toteuttamisen. (Luontoon.fi, 2012; Tyllilä, 1981; Laitakari, 1960; Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkisto, 2013.)

Uitot suoritettiin keväällä, lumien sulamisen aikaan, jolloin vesi oli korkealla ja puut pääsivät kulkeutumaan hyvin myös kapeiden purojen ja jokien läpi. Joitakin kapeimmista vesireiteistä, erityisesti Seitsemisen Sipsiön uittoreitiltä, on perattu uittojen helpottamiseksi. Perkaamisen kohteeksi on joutunut mm. Seitsemisjoki. Puuta kuljetettiin 1920–1940-lukujen välisenä aikana paljon sekä muualle Suomeen että ulkomaille. Seitsemisen vilkkaimpaan uittoaikaan alueella oli myös varusmiehiä auttamassa uittotöissä. (Luoto, 2007; Seitsemisen suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009.)

Seitsemisen vesistö kuului Kokemäen uittoyhdistyksen piiriin. Puutavaraa uitettiin eniten Liesi ja Seitsemisjokia pitkin Kyrösjärveen, ja uittojen lähtöpaikkana toimi useimmiten Jokiristi. Osa tukeista kulkeutui uittojen kautta Seitsemisentien vieressä sijaitsevaan Juurijärveen, joka jää eteläpuolelta nykyisen Seitsemisen kansallispuiston ulkopuolelle. Puiston pohjoisosan ulkopuolella tukkeja uitettiin Ainesjärven kautta Aurejär-

veen. Tukkien laskemispaikkoina toimivat mm. Liesijärven, Liesilammen ja Iso-Seitsemisjärven rannat. Uittopato sijaitsee lähellä Seitsemis- ja Liesijokien risteymäkoh-
 taa, ja Liesilammen ja sen vieressä sijaitsevan Kettulammen välille oli rakennettu reilun
 5 metrin levyinen uittokanava. (Luoto, 2007; Perinnetietoutta Seitsemisestä, 1980.)
 Seitsemisestä Kyrösjärveen kulkeutuneet puut jatkoivat matkaansa edelleen sahoille.
 Yksi keskeisistä puun loppukohteista oli Kyrösjärven reunamilla ollut Pitkäkösken saha.
 Tästä muistuttaa yhä mm. Pitkäkösken uittotammi, joka on edelleen vanhalla paikallaan.
 (Laurila, 2012.) Aureen hoitoalueen uittokartta löytyy liitteestä 12.

Seitsemisessä työmiehinä olleet Kronstadtin pakolaiset olivat yhteydessä myös alueen
 uittoreittien kunnostustöihin. Tästä on esimerkkinä 1920-luvulla kaivettu uittokanava,
 ns. Kronstadtin kanava, joka on paikallisten asukkaiden mukaan pakolaisten kaivama.
 Kyseinen kanava on 500 metriä pitkä ja se on rakennettu Pitkäjärvestä Työtönjärveen
 laskevaan jokeen. Kanavan yläpäähän on rakennettu tammi sulkemaan vanhaa
 jokiuomaa. (Laurila, 2012.)

Vähitellen metsätyöt ja puiden kuljetukset alkoivat koneellistua Suomessa. Rautatie- ja
 autokuljetukset nousivat kannattavuudessa uiton ohii. Seitsemisen alueen viimeinen uitto
 tehtiin jo vuonna 1944 Rosenlew-yhtiön toimesta. (Luoto, 2007; Seitsemisen luontokes-
 kus, 2011; Seitsemisen suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009;
 Perinnetietoutta Seitsemisestä, 1980.)

KUVA 8. Liesijoki muuttuu etelämpänä Jaulin kämpän jälkeen Sipsiöjoeksi. Entinen
 uittoväylä toimii nykyään melontareittinä. 2011.

KUVA 9. Kronstadtin uittokanavaa. (Laurila, 2012.)

KUVA 10. Pitkäkosken uittotammi. (Laurila, 2012.)

KUVA 11. Ote Auren hoitoalueen uittokartasta 1930-luvulta. (Metsähallituksen Auren hoitoalueen arkisto, 2013.)

Sipsion reitti.

	Sahapuita. kpl.	Hiomopuita. m ³	Polttopuita. m ³	Halkoja m ³
Kantopiiri № XLIV Liesijärvi-Seitsemisjoenhaara	3989	1219,0	-	-
Kantopiiri № XLIII Seitsemisjoenhaara-Alasrkilampi	3989	1277,0	165,5	1648,5
Kantopiiri № XLII Alasrkilampi-Vuorijärvi	7429	2397,0	165,5	1648,5
Kantopiiri № XXI Vuorijärvi-Vahojärvi	11856	3780,5	165,5	5586,0
Kantopiiri № XII Vahojärvi-Sipsionjärvi	19959	4902,0	165,5	5586,0
Kantopiiri № XVIII Sipsionjärvi-Kyrasjärvi	19959	5899,5	165,5	5586,0

KUVA 12. Ote Seitsemisen Sipsiön reitin uittolukujen kirjanpidosta vuodelta 1934. (Metsähallituksen Auren hoitoalueen arkisto, 2013.)

Suojelua ja monimuotoisuutta

Seitsemisen alueelta löytyy viitteitä pyrkimyksestä luonnon suojeluun jo 1900-luvun alkupuoliskolta, voimakkaasta talouskäytöstä huolimatta. Tunnetuin ja vanhin suojelukohte on Multiharjun metsäalue, joka on ollut suojeltuna jo vuodesta 1910 lähtien. Varhaisen valtion metsien suojelu oli suurelta osin Metsähallituksen ylijhohtajien P.W. Hannikaisen ja A.K. Cajanderin ansiota. Oman osansa Seitsemisen monipuoliseen tilaan

ovat tuoneet myös alueella toimineet metsämiehet, metsänhoitaja Gustaf Wrede Af Elimä ja myöhemmin metsäteknikko Sointu A. Salonen. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Laitakari, 1960.)

P.W. Hannikainen toimi Metsähallituksen ylijohtajana 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa. Hannikainen pyrki etsimään valtion omistukseen koskemattomia metsä-alueita, joita säilytettäisiin tuleville sukupolville ja tutkimuskäyttöön. Hänen ansiostaan Metsähallituksen rooliksi tuli sekä metsien talouskäyttäjäksi että suojelijaksi. Hannikaisen jälkeen ylijohtajaksi tuli A. K. Cajander, joka jatkoi suojelulinjaa. Suomen pääministerinäkin toiminut Cajander tunnetaan metsäalalla paitsi ylijohtajan pestistään, myös metsäntutkijana ja tunnetun metsätyyppiteorian luoja. Cajander halusi säilyttää luonnontilaisia metsiä myös tutkimusmielessä ja ottaa niistä oppia metsänhoidon kehittämiseen. Cajanderin aikana Metsähallituksen metsistä eroteltiin lisää alueita säästömetsiksi, ja vuoteen 1922 mennessä valtion säästömetsiä oli Suomessa jopa 30 000 hehtaaria. Hannikaisen koskemattomien metsien inventoinnin aikakauden ansiosta myös Multiharju julistettiin säästömetsäksi, ja alue säilyi suojelussa edelleen Cajanderin aikakautena. (Keto-Tokoi ym, 2010; Tyllilä, 1981.)

Gustaf Elimän eli Parkanon Paronin suosimasta radikaalista metsänhoidosta kerrottiin aiemmin kappaleessa 4.2.1. Metsänhoitomenetelmistään huolimatta Paroni oli monien lähteiden mukaan myös tunnettu luonnonystävä. Tämä lienee saanut lähteensä erityisesti siitä, että Paroni on saanut ansiokseen Etelä-Suomen hirvikannan pelastamisen: hän nosti hirvikannan nousuun 1917–1918 vuosien vain kymmenistä hirvistä. (Mäky-nen, 2001; Tyllilä, 1981.)

KUVA 13. Parkanon Paronin toimesta avohakattua ja viljeltyä männikköä. 2011.

4.2.2 Sota-aika 1939–1944

Toisen maailmansodan ajan metsätalouden piirteenä oli kaiken pysähtyminen: metsätyömiehet olivat pääosin sodassa, joten työt seisoivat. Poikkeuksen tähän teki puuhiilen valmistaminen, joka tehti metsätaloustöitä myös sota-aikaan. (Keto-Tokoi, 2013.) Sota-aajan metsätöiden seisahtumisesta löytyy todisteita myös Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkistomerkinnoista. Vuosittain täytetyt hakkuutyökirjat osoittavat, että vuosilta 1943–1945 Aureen talousmetsistä ei ole tehty minkäänlaisia merkintöjä metsätaloustoimiin liittyen. (Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkisto, 2013.)

Vaikka metsätalous oli toisen maailmansodan aikaan vähäistä, kyseinen aika tiesi myös joitakin hakkuita Seitsemisen alueella. Seitsemisen alueen järeitä tukkipuita keksittiin hyödyntää sodassa ja Pitkäjärven lähistöllä kasvaneita mäntyjä kaadettiin Suomen lentokoneeteollisuutta varten. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Seitsemisen suojelualuekonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009.)

Sysimiiluja

Puuhiltä on valmistettu historian mukaan jo antiikin aikaan ja Suomessakin sitä tuotettiin jo 1600-luvulla tervanpolton yhteydessä, mutta sen laajempi valmistaminen on vahvasti yhteydessä sotiin, jolloin hiiltä tarvittiin mm. laivojen ja häkäpöttöautojen polttoaineeksi. Puuhiilen valmistuksessa käytettiin maakuoppia tai havuilla, mullalla ja turpeella peitettyjä puukekoja eli miiluja. Hiilen valmistustapa on vastaava kuin tervalla: puuta poltetaan hapettomassa tilassa ja hyvin kuumassa lämpötilassa. (Tyllilä, 1981.) Myös Seitsemisen puita hyödynnettiin hiilen valmistuksessa, ja sysimiiluiksi kutsuttuja hiiltämöitä löytyykin monin paikoin kansallispuiston ympäristöstä, erityisesti puiston länsi- ja itäosista. Talvisodan alussa Seitsemisessä alkoi neljän suuremman hiiltämön toiminta. Nämä hiiltämöt sijaitsivat Seitsemisen, Särkivehmaan ja Koveron tiloilla sekä Liesiharjun paikkeilla. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Tyllilä, 1981; Mansikkamäki, 1979.)

Seitsemisen hiiltämöt olivat toiminnassa etenkin toisen maailmansodan aikaan. Hiiltämöistä tuotettiin polttoainetta mm. sotalaivoihin sekä häkäpöttöautoihin. (Tyllilä, 1981.) Nykyään sysimiiluna toimineita kohteita on vaikea erottaa maastosta. Kansallis-

puisto muistuttaa kulkijoita kuitenkin edelleen näistä historiallisista hiiltämöistä: lähellä luontokeskusta kulkee polku, joka ohittaa paikat nimeltään Sysikangas ja Miilukangas. (Seitsemisen luontokeskus, 2011.)

Hiilen valmistamisen lisäksi Seitsemisestä löytyy myös konkreettisia viitteitä alueella näkyneestä sota-ajasta. Kansallispuiston itäosassa sijaitsi tuolloin ns. käpykaartilaisten, eli sotilaskarkulaisten, korsu, jota pidetään melko harvinaisena ja erityisenä sotahistoriallisena jäännöksenä. Korsun uskotaan olleen käytössä toisen maailmansodan aikaan, 1940-luvulla. Paikkaa, missä korsun jäänteet sijaitsevat, kutsutaan edelleen Korsukan-kaaksi. Kohde on tosin jäänyt kansallispuiston aikana vähälle huomiolle, sillä korsun luo ei kulje hyvää kulkureittiä. (Luontoon.fi, 2012; Tyllilä, 1981.)

4.2.3 Viljelymetsätalouden aika 1945–1982

Sotien loputtua alkoi jälleenrakennuksen aika. Puulle oli tarvetta erityisesti rakennusmateriaalina ja vuosina 1945–1951 Suomesta hakattiin ja kuljetettiin puuta Venäjälle sotakorvauksina. Puun kysyntä kasvoi ja kysyntään haluttiin vastata panostamalla puuston kasvun lisäämiseen. Lisäksi 1900-luvun puolen välin paikkeilla avohakkuiden ja metsänviljelyn käyttö nousi selvästi vallitsevaan asemaan. (Seitsemisen suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009; Parpola ym. 2007.)

Talouskäytön lisääntymisen ohella myös ns. pehmeämmät arvot saivat vähitellen enemmän näkyvyyttä. Seitsemiseen perustettiin Metsähallituksen päätöksellä erikoismetsiä, kuten aarnialueita ja luonnonhoitometsiä, erityisten luontokohteiden säilyttämiseksi. Seitsemisen alueella haluttiin säilyttää erityisesti sen vanhojen metsien, soiden ja harjujen ympäristöt. Seitsemisen alueen kansallispuistoajatukset nousivat ensimmäisen kerran esiin jo 1960-luvulla, vaikkakin laajempi keskustelu aiheesta lähti käyntiin 1970-luvulla. (Seitsemisen suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009; Seitsemisen luontokeskus, 2011; Parpola ym. 2007.)

1950- ja 1960-luvuilla Seitsemisen alueen metsissä toimittiin hyvin samaan tapaan kuin yli viisikymmentä vuotta aiemmin Parkanon Paronin metsänhoitomenetelmien aikaan eli metsissä suoritettiin avohakkuu, jonka jälkeen aukko yleensä kulotettiin ja kylvettiin männyn siemenillä. 1960-luvun lopulta 1970-luvulle suosiossa oli puolestaan avohak-

kuu, auraus ja männyn istutus. (Keto-Tokoi, 2013.) Istutusmenetelmää käytettiin melko vähän ennen 1960-lukua taimien puutteen vuoksi. Taimitarhojen yleistymisen jälkeen istutuksesta tuli mahdollisempi ja kannattavampi menetelmä. (Mäkelä, 1937.)

Kuten kappaleen alussa on mainittu, Suomi päätyi maksamaan toisen maailmansodan jälkeen sotakorvauksiaan myös puiden muodossa. Tuolloin alueelta korjattuja kuusitukkeja toimitettiin sotakorvauslaivojen rakentamista varten. Laivamastoja korjattiin etenkin Seitsemisharjun reunamien jylhistä kuusikoista. (Parpola ym., 2009.) Suomen sotakorvaukset tulivat maksetuiksi vuonna 1952. Sotien jälkeen alkoi jälleenrakentamisen aika, niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa, mikä lisäsi jälleen puulle kohdistuvaa kysyntää. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Tyllilä, 1981; Luoto, 2007; Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkisto, 2013.)

Puuston kasvun tehostamista

Seitsemisessä harjoitettiin koneellista ojitusta, jonka ensimmäisiksi testimaastoksi päätyivät Pitkäjärven eteläpuolella olevat suot vuonna 1954. Sitten 1960- ja -70-lukujen ojitukset tehtiinkin täysin konetyönä. (Keto-Tokoi, 2013.) Seitsemisen kansallispuiston länsilaidan suot ovat työttömyystöinä ojitettuja, vuosina 1957–1958. Ojitusten toimivuutta seurattiin soihin upotetuilla pohjamittauspäällyillä. Tulokset olivatkin huomattavat: noin 20–30 vuoden aikana ojitettujen nevojen pinnat olivat laskeneet yli 70 cm ja turvemaalle oli kohonnut puustoa. (Tyllilä, 1981; Tukia ym. 2003.) Myös nykyisen Suomen metsäkeskuksen aineistoista löytyy tietoa Seitsemisen kansallispuiston ja sen lähialueiden soiden ojituksista 1930-luvulta lähtien. Ojituksen kohteena oli mm. silloisia yksityismaita, jotka on liitetty sittemmin kansallispuistoon. Kyseisten materiaalien mukaan ojitustoimia oli erityisesti nykyisen kansallispuiston eteläosassa, Juhtimäen suunnalla, sekä Jaulin kämpän läheisyydessä. Sitten lakien ja luonnonsuojelun murroksessa ojitustoimet muuttuivat kunnostusojitukseksi. (Äijö, 2013.)

Alla on karttakuva Metsähallituksen Aureen hoitoalueen ojitustoiminnasta vuodelta 1963–1964. Lisää ojitustoimintaan liittyviä karttakuvia löytyy liitteistä 5-7.

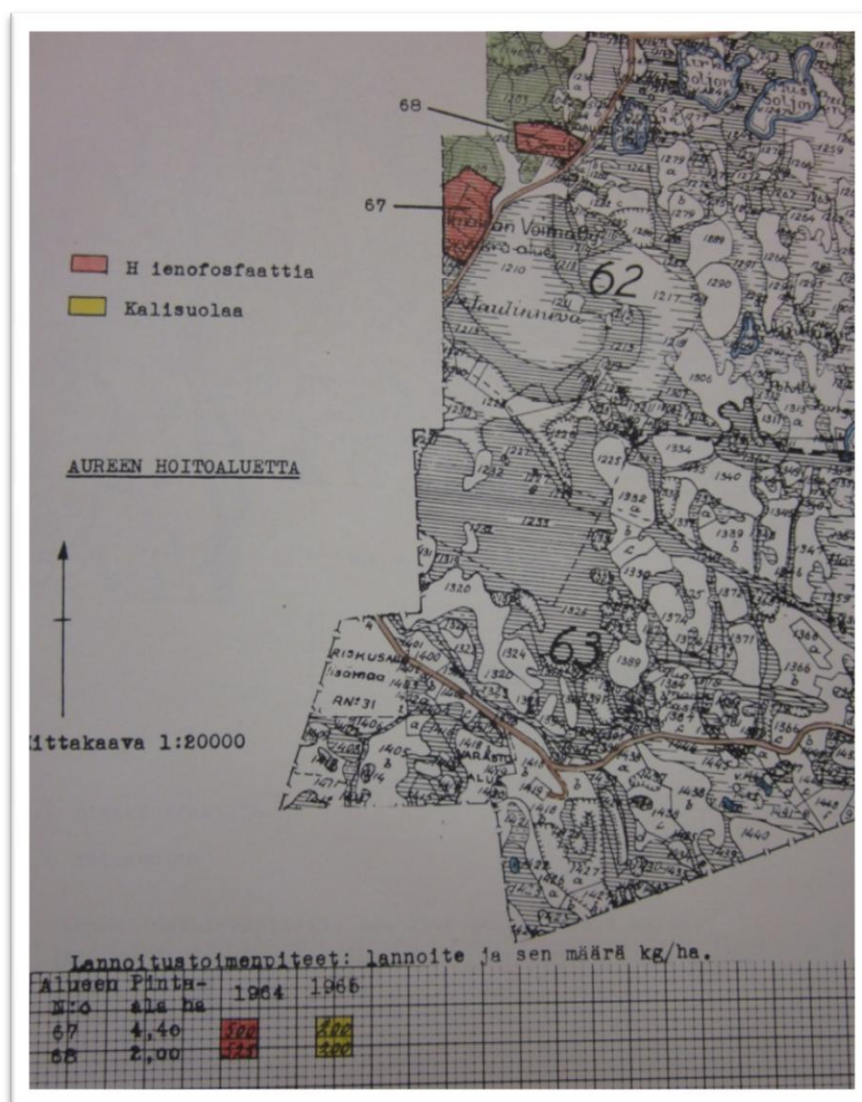
KUVA 14. Aureen hoitoalueen vanhat ja suunnitellut ojat. (Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkisto, 2013.)

Ojitus toimi yhtenä selkeänä puuston kasvun tehostamiskeinona turvemaidella, mutta sen lisäksi Seitsemisen metsien puustoa pyrittiin kasvattamaan 1900-luvun puolen välin jälkeen myös metsälannoitusten avulla. (Suhonen, 2008.)

1950-luvun loppupuolella, aloitettiin erilaisten metsälannoitteiden vaikutusten tutkiminen ja kehittäminen. Nykypäivän tietojen mukaan Seitsemisen alue olikin Suomen ensimmäisiä metsäalueita, ellei ensimmäinen, joissa lannoitusta kokeiltiin. Ruotsissa oli aloitettu soiden tuhkalannoitukset ja tämän myötä myös Seitsemisen metsien ensimmäisenä lannoitteena käytettiin tuhkaa. Tuhka toimii kalkin tavoin maaperän happamuuden poistajana. Tuhkaa ajettiin Seitsemisessä pääosin alueen nevoille ojituksen yhteydessä ja asian todettiin tuolloin parantavan suon puuntuottokykyä. (Tyllilä, 1981; Suhonen, 2008.) Tätä kautta metsissä siirryttiin myös muiden lannoitteiden kokeilemiseen ja eri-

tyisesti 1960-luvulla Seitsemisenkin alueen soille ja raakahumusmaille levitettiin apu-
lannoitteena 33 prosenttista hienofosfaattia. Sekä Aureen että Kurun hoitoalueelle levi-
tettiin hienofosfaattia yhteensä yli 200 hehtaarin alueelle. Tuhkan ja hienofosfaatin li-
säksi lannoituksissa käytettiin myös kalisuolaa, kalkkia, tuomaskuonaa, ammoniumsul-
faattia, Y- ja PK-lannoitteita sekä oulunsalpietaria. (Metsähallituksen Aureen hoitoalu-
een arkisto, 2013.)

Tarkemmat Aureen hoitoalueen lannoituksia koskevat tiedot näkee liitteistä 8-11.

KUVA 15. Ote 1960-luvun lannoituskartoista. Kuvassa Soljosen suoalueiden lähiympäristön lannoituskohteita. (Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkisto, 2013.)

Seitsemisen metsien puuston kasvun tehostamisen ohella kyseistä aihetta myös tutkit-
tiin. Seitsemisharjun pohjoisosassa, Ahvenlammen läheisyydessä on merkkejä siellä
kasvaneesta Kuusen koealasta. Alue on 50 metriä x 50 metriä suuruinen ja se on perus-

tettu vuonna 1959. Alue on perustettu muistoksi Seitsemisen alueelta otetuille sotakorvauslaivojen mastopuille, mutta alue on toiminut myös testi- ja malliesimerkkinä taloudellisesti hyvin kasvavasta metsiköstä. Kyseisen koealan tilavuus on ollut peräti 700m³ hehtaarilla. Alueen puuston keskipituus on noin 37 metriä ja pisimmät yksilöt ulottuvat jopa 39 metrin korkeuteen. (Tyllilä, 1981.)

KUVA 16. Korkeuksiin kurkottavaa koealakuusikkoa. 2011.

Palovartiointi metsäpalojen vähentäjänä

Metsähallitus kiinnitti huomiota kulojen torjuntaan heti 1800-luvun puolivälistä lähtien. 1900-luvulla Metsähallitus tehosti metsien palovartiointia entisestään. Näin metsäpalojen kokonaispinta-ala ja yksittäisten palojen koko pienenevät huomattavasti. Metsäpalojen eli kulojen vartiointi- ja sammutusmenetelmät sekä yleistyneet tiestöt ja maatilat kuitenkin ehkäisivät palojen leviämistä. Metsähallituksen alkuvuosina metsänvartijat olivat keskeisiä kulojen tarkkailijoita, mutta 1900-luvun alkupuolen tehostetussa palovartiointissa metsien korkeille ja keskeisille paikoille alettiin rakentaa palotähystystorneja. Kesäaikaan palotorneissa päivysti tähystäjä, jotka olivat metsänvartijoita, ja myöhemmin sotainvalideja tai opiskelijoita. (Keto-Tokoi ym., 2010.; Laitakari, 1960.)

Seitsemisen palovartiointista puhuttaessa keskeiseksi kohteeksi kohoaa Kulomäki, joka kuuluu Seitsemisharjuun. Kulomäki on tuttu paikka myös kansallispuiston kävijöille, sillä puiston luontokeskus sijaitsee nykypäivänä kyseisen mäen päällä. Kulomäki rajaa samalla puiston läntisen puolen pohjoisimman kohdan, josta puistoalue lähtee avautu-

maan sekä etelään että itään päin. Aikoinaan paikalla oli palotorni, josta vahdittiin alueen metsiä kulojen varalta. Palotornin rakennusajankohdan arvioidaan olleen 1930- tai 1940-luvun alkupuolella, jolloin Kulomäen tornin tyyppisiä, puisia palotornejä rakennettiin eniten. Puiset palotornit kestivät paikalleen tuolloin noin 20–30 vuotta, joten Kulomäenkin tornin uskotaan tuhoutuneen 1960-luvun paikkeilla, kuitenkin ennen kansallispuiston perustamista. Kulomäki onkin saanut nimensä kyseisen historiallisen vaiheen myötä. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Laitakari, 1960.)

Tehostuneesta palovartioidinnasta huolimatta kuloja syttyi myös 1900-luvun alkupuolella. Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkistoista ja vanhoista palovartioiden päiväkirjoista löytyy merkintöjä myös Seitsemisen alueelta: mm. vuonna 1927 oli 3 hehtaarin kulo Jaulinnevan kankaalla, jonka syyksi oli merkitty jalankulkijan varomattomuus ja vuonna 1930 paloi Pitkäjärven rantamaasta 3,2 hehtaaria nuotiosta levinneenä. Lisäksi vuonna 1933 oli merkintöjä pinta-alaltaan suuremmista kuloista sekä Ikaalisten että Kurun puolella kaikkiaan 536 hehtaarin alalla. Kulojen uskottiin olleen tahallaan sytytettyjä ja tupakasta lähteneitä. Vielä myöhäisempi kulomerkintä löytyy vuodelta 1955 Juhtimäen alueelta, jonka syytymissyyksi oli merkitty ”tuntematon”. (Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkisto, 2013; Palovartioiden päiväkirjat, 1910–1960.)

Päivittäin toteutettavat merkit													
Päivämäärä	Lämpö-		Tuulen		Säätila*)	Savuhavainto		Ilmoitettu alueesta hoitajalle klo	Savu loppui klo	Ulkoon		Ulkoon kulu muuta	Muuta merkintöitä (palo laadusta, laitteiden tarkastuksesta y.m.)
	aste	°C	suunta	voima Beauf.		Kumpuun- suunta suolta	klo			alkoi	päättyi		
21/7	15	15	Aurolle	2	Suolajoki Säkeistä								
22/7	15	15	Pohj	7	Pilvaton	10.50	10.45	15.00					Metsäpalo Järven
23/7	15	15	Pohj	6	Suolajoki								
24/7	15	15	Kivineva	4	Pilvaton								
25/7	15	15	Pohj	1	Suolajoki								
26/7	15	15	Hei	3	Pilvaton								
27/7	15	15	Pohj	4	"								
28/7	15	15	Kallan Hei	2	Pilvaton	17.15	17.50	18.30					
29/7	15	15	"	"	"								
30/7	15	15	"	"	"								
31/7	15	15	"	"	"								
1/8	15	15	Hei	3	Suolajoki	8.50	9.00	9.45					
2/8	15	15	"	"	Pilvaton Suolajoki								

KUVA 17. Ote Aureen hoitoalueen palovartijan päiväkirjasta vuodelta 1955. (Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkisto, 2013.)

Aarnialueita ja luonnonhoitometsiä perustetaan

Vuonna 1955 aiemmin säästömetsänä suojellusta Multiharjun alueesta perustettiin aarnialue. Myöhemmin vuonna 1968 Seitsemiseen perustettiin myös kaksi muuta aarnialuetta, Kivineva ja Jaulinneva, joista Seitsemisen eteläosasta löytyvä Jaulinneva jää hie-man nykyisen Seitsemisen kansallispuiston rajojen ulkopuolelle. (Seitsemisen suojelu-aluekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009; Seitsemisen luontokeskus, 2011.)

Suojeluasenteen ja aarniometsien perustamisen yhtenä taustavaikuttaja toimi metsäteknikko Sointu A. Salonen, joka toimi Parkanon hoitoalueella ja täten myös Seitsemisessä vuodesta 1937 vuoteen 1968. Salonen harjoitti aikanaan paitsi metsien hoitoa myös luonnonsuojelua. Metsänhoidossa Salonen oli aikaansa edellä monimuotoisuuden kannatuksessa: hän suosi sekametsiä, vältti avohakkuita ja pyrki ottamaan maisemalliset seikat huomioon metsien käsittelyssä. Hänen sanotaan olleen yksi keskeisistä henkilöistä luonnontilaisempien metsien säilyttämisen takana talouskäytön ollessa valloillaan. Salosesta on jäänyt elämään hänen metsänhoidollista asennettaan kuvaava mottonsa:

”Min oon sitä mieltä, että mettässä pitää puitakin olla!” (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Tyllilä, 1981.)

Vuonna 1968 perustettu Kivinevan aarnialue on 199 hehtaarin suoalue. Alue perustettiin nimenomaan luonnontilaisen suoympäristön turvaamiseksi. Kyseinen alue sijaitsee kävijöiden puolesta vähäisemmällä käytöllä olevassa puiston koillisosassa, lähellä aluetta nimeltä Mullikumpu. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Tyllilä, 1981; Luoto, 2007.)

Vuonna 1955 perustettu Multiharjun aarnialue on nykyään Seitsemisen kansallispuiston tunnetuimpia kohteita ja sitä kutsutaankin puiston sydämeksi. Multiharjun aarnialue on 72,5 hehtaaria ja sitä pidetään hyvin ainutlaatuisena vanhana metsäalueena eteläisessä Suomessa. Kuten kappaleessa 7.5 on mainittu, alue on ollut suojeltuna vuodesta 1910 ja tiettävästi kyseistä metsikköä ei ole hyödynnetty sitä aiemminkaan huomattavalla tavalla metsätaloudessa. Näin ollen alueen uskotaan olevan täysin luonnontilainen. Nykypäivänä Multiharjun keskellä kulkee kahden kilometrin mittainen luontopolku, joka esittelee vanhan metsän lajistoa. Alue on puiston järjestyssäännössä merkitty rajoitusosaksi, jossa kulkeminen on sallittua vain poluilla. Poluilta saa poiketa vain erityisluvalla, kuten tutkimussyistä. (Luontoon.fi, 2012; Seitsemisen luontokeskus, 2011.)

Aarniometsän kasvupaikka on pääosin tuoretta kangasta ja sen puustorakenne on hyvin monipuolinen. Alueen vanhimmat männyt ovat lähes 400-vuotiaita. Suuret, kilpikaar-naiset männyt ovat selvinneet jopa satoja vuosia sitten riehuneista metsäpaloista, joista muistuttavat rungoissa edelleen näkyvät palokorot. Siellä täällä taivaita kohti kohoaa myös suuria ja vanhoja haapoja, jotka tarjoavat ruokailu- ja asumispaikkoja alueen väestölle, kuten kovakuoriaisille ja liito-oraville. Monin paikoin näkee myös kuolleita puita, niin keloina kuin eriasteisesti lahonneina maapuina. Multiharjulla edes poluille kaatu-neita puita ei korjata kokonaan pois, vaan ne siirretään sivuun rikastuttamaan edelleen metsikön monimuotoisuutta. (Luontoon.fi, 2012; Seitsemisen luontokeskus, 2011; Tylli-lä, 1981.)

KUVA 18. Multiharjun luonnontilaista metsämaisemaa. 2011.

KUVA 19. Multiharjun metsikössä kuolleet puut saavat lahota rauhassa. 2011.

KUVA 20. Vasemmassa laidassa näkyy satoja vuosia eläneen männyn runkoa. 2011.

Aarnialueiden lisäksi Seitsemisen kansallispuistoon on perustettu aikoinaan myös luonnonhoitometsiä. Luonnonhoitometsät perustettiin Metsähallituksen päätöksellä ja kyseisten alueiden metsänhoidossa pyritään aina mahdollisimman luonnonmukaiseen toimintaan. Alueilla ei ole saanut suorittaa ojituksia tai lannoituksia, mutta harvennushakkuut ovat mahdollisia, mikäli niissä säilytetään alueen alkuperäiset puulajit. Seitsemisen alueella sijaitsevat Pitkäjärven luonnonhoitometsä ja Seitsemisharjun luonnonhoitometsä. (Luoto, 2007; Vesterinen, 2013.)

Seitsemisharjun luonnonhoitometsä on perustettu helmikuussa 1955. Alueen koko on 200 hehtaaria. Seitsemisharju suojeltiin harjuluontonsa ja -kasvistonsa vuoksi. Alueelle oli suunniteltu laaja-alaisempia metsätaloudellisia toimenpiteitä, mutta metsäteknikko Salonen hakkautti alueelle aikanaan vain kaksi aukkoa. Näin luonnonhoitometsän alue säilytti pääosin ominaispiirteensä aina rauhoitukseen asti. (Tyllilä, 1981.)

Toinen luonnonhoitometsä, Pitkäjärvi, on perustettu kesäkuussa 1964 ja aluetta on laajennettu myöhemmin vuonna 1968. Alue kattaa 203 hehtaaria metsää ja 11 hehtaaria vesistöjä. Pitkäjärven metsä on keski-ikältään kaikkein vanhinta metsää kansallispuiston sisällä ja metsä onkin saavuttanut sukkessiona päätösvaiheen eli ns. kliimaksitilan. Alue oli suunniteltu hakattavaksi toisen maailmansodan jälkeen, mutta metsäteknikko Salonen oli päättäväinen alueen suojelusta. Hänen ansionaan voidaan pitää myös alueen rauhoittamista luonnonhoitometsäksi. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Seitsemisen suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009.)

4.3 Kansallispuiston metsien käyttö ja hoito 1982–2013

Vaikka Seitsemisen alueen metsät olivat olleet pitkän aikaa vahvasti talousmetsiksi luokiteltuja, metsien suojelun ja luontoarvojen suosion noustessa myös Seitsemisen monipuolinen luonto sai näkyvyyttä. Suuressa osassa oli myös Multiharjun aarniometsä. Multiharjun ohella suojeluperusteita puolsivat laajat suoalueet, harjumetsät ja kulttuuri-perinnölliset näkökulmat. (Seitsemisen luontokeskus, 2011.)

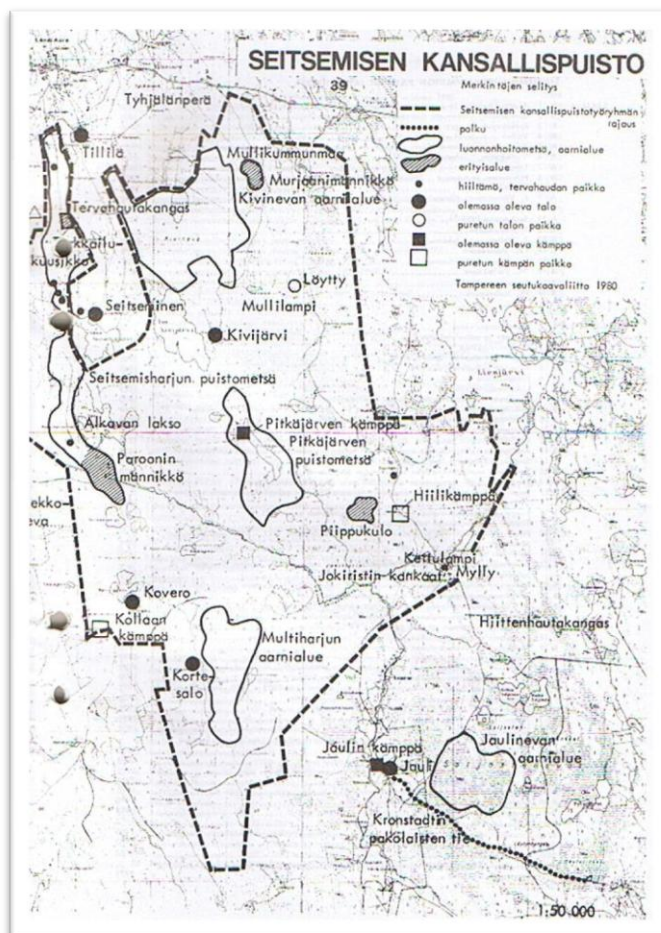
Ajatus laajemman suojelualan perustamisesta Seitsemiseen esitettiin ensimmäistä kertaa vuonna 1966, jolloin Suomen Luonnonsuojeluyhdistyksen ja Suoseuran asettama soidensuojelutoimikunta laati ehdotuksen Etelä-Suomen soiden säilymiseksi. Tuolloin ensimmäisessä ehdotelmassa Seitsemisen alueelle esitettiin 1000 hehtaarin laajuisen suojelualan perustamista Multiharjun, Kivinevan ja Seitsemisharjun väliin. Julkiseksi keskustelua kansallispuistoksi muuttaminen sai osakseen 1970-luvulla, ja vireillä olleen soidensuojeluhankkeen vuoksi Seitsemisen alueella ei harjoitettu metsätaloutta enää vuoden 1976 jälkeen, lukuun ottamatta nykyiseen kansallispuistoon myöhemmin liittyneitä metsäalueita. Alueen viimeiset yksittäiset metsätaloustoimet tehtiin syksyllä 1978, jolloin luonnonhoitometsistä korjattiin pois myrskyn jälkeiset tuulenkaadot. (Seitsemisen suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma, 2009; Seitsemisen kansallispuisto, 1985.)

Seitseminen oli jo ennen kansallispuistoksi tuleamista tunnettua retkeilyaluetta ja alueen suojelualueeksi muuttaminen herätti ajatuksia moniin suuntiin. Tuohon aikaan merkittävänä asiana pidettiin myös sitä, että presidentti Urho Kekkonen saapui tutustumaan hiihtäen alueeseen 1970-luvulla. (Luontoon.fi, 2013.) Vaikka suuri osa halusi muuttaa Seitsemisen alueen suojeltavaksi kansallispuistoksi, toiselta puolelta löytyi myös vastustajia: esimerkiksi Ikaalisten ja Kurun asukkaat pelkäsivät, että valtio lunastaa yksityismaita kansallispuiston alueen täydentämiseksi. Pelkoa herätti myös alueen metsätalouteen liittyvien työpaikkojen menettäminen. (Helminen, 2002; Petäjistö & Selby, 2008.)

Vuonna 1977 valmistuneessa kansallispuistokomitean mietinnössä Seitsemisen aluetta esitettiin perustettavaksi kansallispuistoksi nykyisessä laajuudessaan. Valtioneuvosto teki komiteamietinnön pohjalta vuonna 1978 päätöksen kansallis- ja luonnonpuisto-

verkoston kehittämistä, tosin karsittuna noin kolmanneksen alkuperäisestä esityksestä. Seitsemisen kansallispuiston perustaminen sisältyi tähän päätökseen. Seitsemisen kansallispuiston valtiolle kuuluvat maat hyväksyttiin 1. vaihekaavassa suojelualueeksi. Vaihekaava hyväksyttiin seutukaavaliiton liittovaltuustossa loppuvuodesta 1976 ja se tuli lopulta voimaan toukokuussa 1978. Seitsemisen kansallispuisto perustettiin lainmukaisesti vuonna 1981, mutta puiston viralliseksi perustamisvuodeksi tuli 1982. Näin ollen vuonna 2012 tuli kuluneeksi kolmekymmentä vuotta alueen suojelupäätöksen toteutumisesta. (Parpola ym. 2009; Metsä.fi, 2012.)

Taluskartan alla on puolestaan karttakuva Seitsemisestä kansallispuiston perustamista edeltäneeltä ajalta, vuodelta 1980. Sittenkin kansallispuiston alue on laajentunut erityisesti eteläsuunnassa, mm. Jaulin suuntaan sekä Soljoisten järvi- ja suoalueelle.

KUVA 21. Seitsemisen kartta vuodelta 1980. (Perinnetietoutta Seitsemisestä, 1980.)

Perustamisvuonna 1982 Seitsemisen kansallispuisto koostui lähes kokonaan valtion omistamista maista. Myöhemmin, vuonna 1989, puistoa laajennettiin Soljasten suojelualueella, kaakon suunnalta. Tämän jälkeen alueen koko lisääntyi vielä koillisen suunnas-

ta 300 hehtaarilla. Myös kansallispuiston laajennukset tehtiin valtion omistamille maille. Viimeisin pieni laajennus tehtiin vuonna 2006 ja puiston uskotaan laajenevan hieman myös tulevaisuudessa. (Keskinen, Paavoja ym., 2011; Petäjistö & Selby, 2008.)

Seitsemisen kansallispuiston alueen metsätalouskäytön jälkiä on ennallistettu luonnontilaisemmiksi. Metsiä ennallistettiin erilaisten menetelmien kautta, kuten lahopuita lisäämällä, soita ja vesistöjä ennallistamalla sekä ennallistamispoltoilla. Näistä erilaisista ennallistamismenetelmistä kerrotaan lisää seuraavassa kokonaisuudessa. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Vesterinen, 2013.)

Seitsemisen seudun asutuksen suhteen aika on kiertänyt ympäri, sillä Seitsemisen alue on jälleen tämän päivän kriteereillä harvaanasuttua seutua. Aivan kansallispuiston läheisyydestä löytyy edelleen joitakin tiloja (kuten Seitsemisen tila) sekä omakotitaloja ja mökkejä, mutta pääosin alueella yöpyvät retkeilijät. Kansallispuisto tarjoaakin nykyään elinympäristöjä etupäässä eri eläin- ja kasvilajeille. (Seitsemisen luontokeskus, 2011.)

KUVA 22. Nyt Seitsemisen tarjoaa koteja kolopesijöille. Kuva Pitkäjärveltä. 2011.

4.3.1 Kansallispuiston entiset talousmetsät

Pitkään jatkuneen metsätalouksetön vuoksi monet Seitsemisen metsistä ovat edelleen hyvin tasaikäisiä ja vähälahopuustoisia. Tästä kertoo myös Seitsemisen alueella vuonna 1997 tehty luonnontilaisuuskartoitus, jonka mukaan kansallispuiston metsistä vain 12 % oli luonnontilaistuvia, luonnontilaisia tai sen kaltaisia, kun taas suurin osa alueesta oli rakenteeltaan talousmetsämäistä. (Tukia ym., 2003.) Tähän päivään mennessä tilanne on muuttunut hitaasti hieman luonnontilaisempaan suuntaan. Laajan talouksetön yhtenä näkyvimpänä esimerkkinä toimii mm. Seitsemisharjun länsipuolen alarinteillä kasvavat metsiköt, joiden puusto on tänä päivänä kookasta ja tasaikäistä. (Seitsemisen luontokeskus, 2011.)

Avohakatut alat on Seitsemisessä uudistettu aikoinaan suurelta osin männyllä, joko luontaisesti, kylvämällä tai istuttamalla. Viimeiset avohakkuut ja metsänviljelyt on tehty 1970-luvulla. Lisäksi suurinta osaa Seitsemisen metsistä on käsitelty harvennushakkuilla ennen kansallispuiston perustamista. Osa 1900-luvun puolivälin aikoihin uudistetuiksi tarkoitetuista talousmetsistä säilyi hakkuilta, suurelta osin Sointu Salosen ansiosta, ja kyseiset metsät kasvavatkin edelleen vanhoina ja monimuotoisina. Näistä toimivat esimerkiksi mm. Pitkäjärven kämpän ja Seitsemisjoen läheisyydessä olevat metsäalueet. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Vesterinen, 2013.)

Metsien ennallistamistoimenpiteiden avulla Seitsemisen metsiin on saatu lisättyä lahoppuun määrää sekä hieman erirakenteisuutta. Esimerkiksi vuonna 2003 Seitsemisen alueella on tuotettu lahoppuustoa kaulaamalla entisten talousmetsien kuusia ja mäntyjä (Luontoon.fi, 2012). Lisäksi lehtipuiden uudistumista on edistetty hakkaamalla pienaukkoja rakenteeltaan yksipuolisiin havupuuvaltaisiin metsiköihin. Laajamittaisimmin käytettyjä ennallistamismenetelmiä ovat kuitenkin olleet soiden ennallistaminen sekä ennallistamispoltot. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Vesterinen, 2013.)

Lisätietoja Seitsemisen alueen luonnontilaisimmista metsiköistä ja alueen ennallistamisaikatauluista löytyy liitteestä 14.

KUVA 23. Tasaikäistä mäntymetsää Seitsemisharjun lähistöllä. Kuusialikasvoksen kehitys monipuolistaa vähitellen metsän rakennetta. 2011.

4.3.2 Ennallistamispolttoja

Tämän tutkimuksen luvussa 4.1.5. oli puhetta Seitsemisen alueella riehuneista metsäpaloista. Sittemmin kansallispuiston perustamisen jälkeen alueella on palanut, kun metsissä alettiin suorittaa ennallistamispolttoja. Metsähallituksen tekemien metsänpolttojen avulla on haluttu ylläpitää palojatkumoa, lisätä metsien palopuun määrää ja käynnistää sukkeessio kohti luonnontilaisempaa metsän rakennetta. Ennallistamispolttoja on tehty Seitsemisen alueella yhteensä 40 hehtaarin verran ja kaikki polttoalueet ovat olleet istutus- tai kylvömänniköitä. Ennen polttoja männiköitä on valmisteltu polttoon harvennusten ja pienaukkojen avulla. (Vesterinen, 2013.)

Ensimmäisen kerran Seitsemisen alueella tehtiin ennallistamispoltto vuonna 1997, jolloin kohteena oli Soljastensuon lähistöllä oleva metsikkö. Sittemmin polttoja on tehty Jokiristinkankaan läheisissä metsiköissä vuonna 1999, 2001 ja 2002. Vuonna 2003 polttoja tehtiin useammassa Seitsemisen paikoissa: lähellä Soljasia, Pitkäjärveä sekä Mullikummunmaata. Viimeisimmät Seitsemisen ennallistamispoltot on tehty vuonna 2006 lähellä Kirkaslampeja ja Kivinevaa. (Vesterinen, 2013.) Tarkemmat polttoalueiden sijainnit löytyvät liitteestä 13.

Jatkossa ennallistamispolttoja on suunniteltu Seitsemisen alueelle yhä lisää. Vuoteen 2018 mennessä polttoalueita tarkoitus toteuttaa vielä 20 hehtaaria lisää. Tavoitteena on myös, että jokin tulevista paloalueista olisi vanhaa, yli 80-vuotiasta metsikköä. Tulevat poltot sijoittunevat vuosille 2014–2015. (Vesterinen, 2013.)

4.3.3 Soiden ennallistamista

Seitsemisen kansallispuisto koostuu suurelta osin soista, sillä puiston pinta-alasta yli puolet on turvemaata. Kansallispuiston alueelta löytyy sekä mäntyvaltaisia rämeitä, kuusta kasvavia korpia että puuttomia nevoja. (Luontoon.fi, 2012; Metsä.fi; 2012.) Seitsemisen alueella olevat suot ovat pääosin Sisä-Suomen keidassoita. Suurin osa kansallispuiston alueen soista ojitettiin 1970-lukuun mennessä puun tuotoksen lisäämiseksi, aivan kuten kerrotaan luvussa 4.2.3. Ojituksen kohteeksi joutuivat aikoinaan jopa puuttomat nevat, joiden vesitalous ja ominaispiirteet kärsivät rajusta ojituksista suuresti. Luonnontilaisina ovat säilyneet Jaulinneva ja Kivineva. (Luoto, 2007; Suoseura ry, 1983.)

Vuodesta 1987 lähtien kansallispuiston ojitettuja soita on palautettu takaisin luonnontilaisiksi ennallistamalla. Seitsemisen soista on ennallistettu kaikki muut paitsi luonnontilaisina säilyneet Jaulinneva ja Kivineva. Suot on ennallistettu täyttämällä kaivetut ojat ja poistamalla niille kohonnut ylimääräinen puusto. Seitsemisen suoalueiden ennallistamisprosessi on ollut kattava, mistä kertoo myös siihen liittyvät luvut: soiden ennallistamisen kokonaiskustannuksiksi on tullut noin 1,2 miljoonaa euroa ja soilta pois korjattua ainespuuta on kertynyt kaikkiaan noin 17 000 m³. Tuloja korjatusta ja myydyistä puutavarasta on tullut noin 750 000 euroa. Yhden ennallistetun suohehtaarin hinnaksi on arvioitu noin 890 euroa, mikä kertoo jo jonkun verran ennallistamiseen tarvittavasta työmäärästä. (Vesterinen, 2013.) Seitsemisen soita on ennallistettu myös talkoolaisten avulla: vuonna 1997 talkoolaiset olivat mukana patoamassa Kirkkaanlamminnevan suo-ojia (Luontoon.fi, 2012).

Nykyään Seitsemisen suot toimivat paitsi maiseman kaunistajina, myös tärkeinä elinympäristöinä erityisesti soilla viihtyville linnuille. Keväällä soille saapuu muuttolintuja, kuten kurkia ja laulujoutsenia, pesimään ja etsimään ravintoa. Myös liro on tuttu lintu Seitsemisenkin soiden reunamilla. Lisäksi pohjoisesta Suomesta tuttu laji, riekko, asustaa Seitsemisen soiden karuissa maisemissa. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Luontoon.fi, 2012.) Yksi Seitsemisen keskeisimmistä lintujen pesimäsoista on rahkasammaleen täyttämä Soljosen alue, minkä vuoksi suo on rauhoitettu ihmisliikenteeltä joka kesä välillä 1.4–15.7, samoin kuin puiston pohjoisemmassa osassa sijaitseva Iso-

Seitsemisjärvi rantoineen ja reunametsineen. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Potila, 2011–13.)

KUVA 24. Soljasten suon rahkasammalmaisemaa. 2011.

KUVA 25. Näkymä lintujen mieluisalle pesimäkohteelle, Kirkas-Soljaselle. 2011.

4.3.4 Vesistöjen muuttunut merkitys

Seitsemisen kansallispuiston sisältä löytyy useita pieniä lampia ja järviä, joista moni on jo kasvanut umpeen ja muuttunut suoksi. Myös puroja ja jokia mutkittelee alueen metsiköiden läpi. Aiemmin nuo vesistöt ovat toimineet kalastuskohteina ja pysähtymispaikkoina kulkijoille ja torppareille, ja sittemmin niillä on ollut uittoväylinä merkittävä rooli alueen metsätaloudessa. Uiton jäljet näkyvät lähinnä alueen joissa ja puroissa, joiden peratut uomat eivät ole luonnontilaisia. Joitakin vanhoja uittoväyliä, kuten Seitsemisjo-

kea, on ennallistettu. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Tyllilä, 1981.) Seitsemisjoen ennallistamista on hoidettu talkoovoimin vuodesta 1999 vuoteen 2004. Jokea luonnontilaistettiin patoamalla, millä tavalla joen veden virtaus on saatu hidastumaan. Hitaampi virtaus edistää laajempien kosteikkoalueiden syntymistä ja ranta- ja vesilajiston elinvoimaisuutta. Seitsemisjokeen on myös palautettu takaisin sieltä aikoinaan nostettuja kiviä. Talkoita on ollut järjestämässä Seitsemisen kansallispuiston kanssa yhteistyötä tekevä Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry. (Luontoon.fi, 2012.)

Vielä kansallispuiston perustamisen jälkeen, 1980-luvulla, erityisesti Soljasten ympäristössä solisevat vesistöt, kuten Musta-Soljanen, Saari-Soljanen, Kirkas-Soljanen ja Polvijärvi, olivat suosittuja kalastuspaikkoja. Vesistöihin istutettiin ajoittain myös kaloja. Nykyään kyseisillä vesistöillä kalastaminen on rajoitettu vain mato-ongintaan ja pilkkimiseen. Kansallispuiston kulkijoille tutuimpia maisema- ja virkistysvesistöjä ovat tänä päivänä Soljasten ohella Iso-Seitsemisjärvi, Kirkaslampi ja Koverolampi. Vesistöt lisäävätkin paitsi alueen lintulajistoa, myös puiston retkeilyarvoja. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Tyllilä, 1981; Luoto, 2007.)

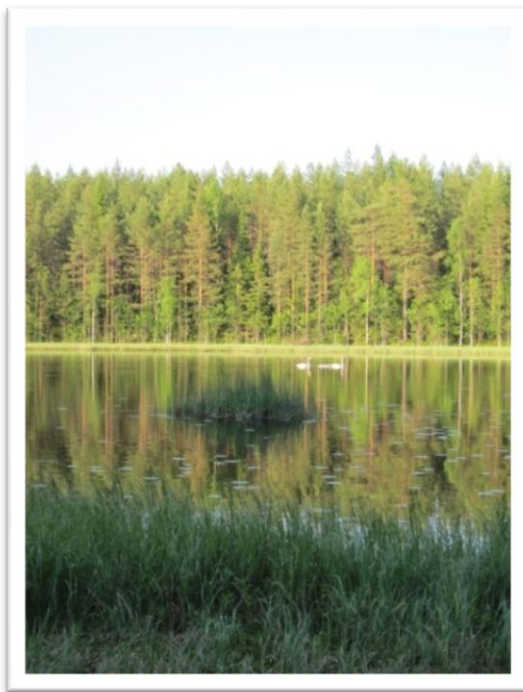
Seitsemisen kansallispuiston vesistöjä vaalitaan hyvin: esimerkiksi moottoriajoneuvojen käyttö on kansallispuiston vesistöissä kielletty. Aiemmin tehdyistä ojituksista ja lannoituksista huolimatta alueen vesistöt ovat tänä päivänä pääosin hyvin kirkasvetisiä ja hyväkuntoisia, vaikkakin laajimpien ojituskausien jälkeen soiden lähivesistöissä on huomattu humuksen ja raudan pitoisuuksien nousua. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Haapalehto ym. 2006.)

KUVA 26. Harjulta avautuva maisema Iso-Seitsemisjärvelle. 2011.

KUVA 27. Näkymä Kirkaslammelle.

KUVA 28. Ahvenlammilla viihtyvä joutsenpariskunta. 2011.

4.3.5 Metsä- ja maatalouden perinteet

Seitsemisen alueen metsien talouskäyttö ja maatilat jättivät jälkensä myös vanhojen työmenetelmien muodossa. Näitä kulttuurillisesti arvokkaita muistoja ja perinteitä on pyritty varjelemaan Seitsemisen kansallispuistossa parhaan mukaan.

Vanhat tervanpolton perinteet ovat säilyneet Seitsemisessä tähän päivään asti. Monet Seitsemisen historialliset tervahautapaikat ovat edelleen tiedossa ja osaltaan jopa näkyvissä puiston maisemissa. Koveron tervahauta, Koveronristi, on näistä tunnetuin ja sitä

on ennallistettu talkoovoimin vuosina 1992–1994. (Tyllilä, 1981; Luontoon.fi, 2012.) Nykyään kyseinen tervahauta toimii pääasiassa nähtävyydenkohteena, mutta siinä poltetaan edelleen myös tervaa talkootyöläisten avustuksella. Tervanpolttotalkoita on ollut Seitsemisessä jo vuosina 1995, 1998, 2002, 2009 ja 2012 (Potila, 2012). Tervahautakankaan alue, missä sijaitsee vanha Saukkomäen tervahauta, on erikseen suojeltua aluetta, missä saa kävellä vain merkityillä poluilla. (Tyllilä, 1981, Seitsemisen luontokeskus, 2011.)

Lisäksi Seitsemisen kansallispuistosta löytyvät Pitkäjärven savottakämpä ja Koveron tila esittelevät edelleen perinteisissä ulkoasuissaan 1900-luvun alkupuolen elämää. Pitkäjärven kämpällä voi kokea savottaelämää ilman sähköä ja muita nykypäivän mukavuuksia. Kovero ja sen ympäristö tutustuttaa puolestaan maataluelämään ja sen yhteydessä vanhanaikaiseen viljely- ja laidunkulttuuriin. Tästä hyvänä esimerkkinä toimivat Koveron ympäristön niityt ja laitumet, jollaiset elinympäristöt ovat nykyään harvinaistuneet laidun- ja viljelykäytön loppumisen sekä metsittymisen myötä. Samalla myös kyseisissä maisemissa kasvava kasvilajisto on harvinaistunut huomattavasti, minkä vuoksi näitä perinnebiotooppiin kuuluvia laidunmaisemia on pyritty säilyttämään Metsähallituksen tuella ja talkoovoimin erityisesti 2000-luvun puolella. (Luontoon.fi, 2012.)

Koveron perinneympäristöä pidetään yllä laidunnuksella ja niittämällä: kesäisin Koveron niityillä asustaa mm. kyyttöjä sekä lampaita ja loppukesän ns. perinnepäivillä pelloilta niitetään viljaa. Seitsemisen niityillä ja laitumilla viihtyviin perinnebiotooppikasveihin kuuluvat mm. ketosilmäruoho, tuoksuimarre ja paimenmatara. Koveron ympäristöstä löytyy myös pussikämmekkää. (Halla, 2002; Luontoon.fi, 2012; Ympäristö.fi, 2012.)

KUVA 29. Lampaiden laiduntamaa perinnemaisemaa Koverossa. 2011.

4.3.6 Seitsemisen tulevaisuus

Seitsemisen kansallispuiston tulevaisuus on vahvasti suojelun ja kansallispuiston järjestyssääntöjen sanelemaa. Suojelun kannalta yksi kiinnostavimmista kohteista tulee jatkossakin olemaan Multiharjun aarniometsä. Monimuotoinen metsikkö kehittyy edelleen ja toivottavasti yhä useammat harvinaisetkin lajit löytävät paikkansa lahoavien puiden ja suojaisten oksien alta. Mm. vanhoista metsistä ja rauhaisista syrjäseuduista pitävän kuukkelin eksymistä Multiharjuun on odoteltu jo jonkin aikaa, vaikkakin lajin tiedetään viihtyvän paremmin Itä- ja Pohjois-Suomessa. (Seitsemisen luontokeskus, 2011.) Kuukkelin lähimmät esiintymät ovat noin 60 km päässä Virroilla (Potila, 2013).

Entiset talousmetsät ovat siirtyneet vähitellen seuraamaan luonnon omaa sukessiokehitystä. Tasaisten männiköiden ja kuusikoiden alle on jo vähitellen noussut rakennetta monipuolistavaa alikasvosta ja niiden lahopuuston määrä lisääntyy hitaasti. Tulevaisuudessa kyseiset metsät kasvavat Multiharjun ja luonnonhoitometsiköiden rinnalla rikkauttamassa ja laajentamassa vanhojen metsien lajistoa.

Ojitetut suot ovat toipuneet hieman entiselleen ennallistamisen myötä, mutta lopullinen palautuminen vie aikaa: vesitalous on jo palautunut jokseenkin ennalleen ja uutta puus-
toa ei ole juuri syntynyt nevojen päälle, mutta paksumman turvekerroksen muodostumi-

nen vie aikaa. Niinpä täydellisempään luonnontilaisuuteen palautuminen jatkuu soiden osalta edelleen.

Tämän päivän, ja etenkin tulevaisuuden, puheenaiheena on myös keskustelu laajemmasta Etelä-Suomen suojelualueesta. Etelä-Suomesta löytyy suojeltuja metsiköitä, mutta ne ovat pääsääntöisesti kooltaan melko pieniä ja ripoteltuina sinne tänne, jolloin ne eivät muodosta riittävän laajoja ja kytkeytyneitä kokonaisuuksia. Pohjois-Suomessa laajojen suojelualueiden asiaa ajavat tuhansien neliökilometrien kokoiset kansallispuistot, lisään pienemmät luonnonpuistot. Etelä-Suomen metsät ovat puolestaan olleet halutumpia talouskäytön piiriin niiden paremman kasvun ja edullisempien kuljetusmahdollisuuksien vuoksi. Lisäksi Etelä-Suomessa on vähemmän valtion maita suhteessa pohjoiseen Suomeen. Edellä mainittujen syiden vuoksi eteläisemmät kansallispuistot ja muut suojelualueet ovat keskimäärin kooltaan vain kymmeniä neliökilometrejä. (Seitsemisen luontokeskus, 2011.)

Läntisessä Etelä-Suomessa laajemman suojelualueen asiaa ajaisi hienosti Seitsemisen, Riuttaskorven virkistysmetsän ja Helvetinjärven kansallispuiston yhdistäminen yhdeksi suureksi kansallispuistoksi. (Liitteessä 3 näkyy Seitsemisen ja Helvetinjärven kansallispuiston välimatka ja Riuttaskorven virkistysmetsä on näiden kansallispuistojen välissä oleva, noin 16 km² kokoinen metsäalue.) Yli 10 000 hehtaarin laajuinen, yhtenäinen suojelualue edesauttaisi Etelä-Suomessa harvinaistuneiden lajien levittäytymistä ja elinvoimaisuutta. Suojelullisten arvojen lisäksi tällainen laaja ja monimuotoinen, luonnontilaistuva metsäalue olisi arvokas myös kulttuuri- ja virkistysarvojensa vuoksi. Samalla alue tarjoaisi hienon vertailukohteen ja vaihtelevia maisemia hoidettujen talousmetsien rinnalle. Aiheesta on ollut vireillä keskustelua ja ehdotuksia. (Seitsemisen luontokeskus, 2011; Keto-Tokoi ym. 2010.) Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri teki ympäristöministeriölle esityksen Seitsemisen ja Helvetinjärven kansallispuistojen yhdistämisestä. Ympäristöministeri antoi asiasta lausunnon marraskuussa 2012, mutta esitystä ei otettu jatkokäsittelyyn (Potila, 2013).

5 JATKOTUTKIMUSMAHDOLLISUUDET

Tätä opinnäytetyötä tehdessä vastaan tuli monia aiheen tarjoamia jatkotutkimusmahdollisuuksia. Sekä Seitsemisen alueen että Metsähallituksen metsien historiasta löytyi paljon tietoa, joista osa olisi vaatinut syvällisempää perehtymistä asiaan.

Yksi keskeinen jatkotutkimusaihe olisi Turun maakunta-arkistosta löytyvän materiaalin tarkempi tutkiminen. Esimerkiksi arkistosta löytyvien hakkuu- ja viljelytyökirjojen sekä palovartijoiden päiväkirjojen merkintöjen kautta olisi mahdollista selvittää Metsähallituksen Aureen, Parkanon ja Kurun hoitoalueiden vuosikohtaisia historiatietoja Seitsemisen alueen osalta. Lisäksi Turun maakunta-arkiston aineistoa voisi täydentää Hämeenlinnan maakunta-arkistoon tallennetuilla Metsähallituksen Länsi-Suomen piirikuntakonttorin ja Turun-Hämeen läänien tarkastuspiirien aineistoilla sekä Valtionarkistoon tallennetulla Metsähallituksen arkiston aineistoilla. Lisäksi olisi tärkeää selvittää onko Seitsemisen alueelta olemassa vanhoja ilmakuvia, ja mistä niitä olisi löydettävissä. (Ketto-Tokoi, 2013.).

Yksi jatkotutkimuksen aihe on Metsähallituksen Aureen, Kurun ja Parkanon hoitoalueiden metsien käytön historiatietojen tarkka kohdentaminen Seitsemisen kansallispuiston eri metsiköihin. Kohdentamisen kautta voisi saada tarkempaa tietoa Seitsemisen kansallispuiston yksittäisten metsiköiden historiasta ja löytää niiden nykyistä rakennetta selittäviä tekijöitä.

Hyödyllinen jatkotutkimuksen aihe olisi myös tarkempi selvitys Seitsemisen metsien rakenteen muuttumisesta vuosien saatossa. Työssä voisi hyödyntää metsien käytön historiatietoa, vanhoja ilmakuvia, metsäsuunnitelmia ja alueen metsistä tehtyjä tutkimuksia ja inventointeja. Tutkimuksen kautta saisi kuvattua metsien rakenteessa tapahtuneita muutoksia, kun luonnonmetsiä on otettu metsätaloudeksi käyttöön ja toisaalta kun metsät ovat jälleen vähitellen luonnontilaistumassa kansallispuiston perustamisen seurauksena.

6 POHDINTA

Seitsemisen kansallispuistosta ja sen historiasta tuntuisi riittävän loputtomasti tutkittavaa, luettavaa ja kerrottavaa, ja toivottavasti Seitsemisen pitää maisemiensa ohella jatkossakin sisällään monenlaisia mielenkiintoa herättäviä kysymyksiä ja tarinoita. Tämä opinnäytetyö perehtyi kuitenkin vain muutamaasi esiin kohoaviin historian vaiheisiin ja nykypäivän puiston kohteisiin ja raja jouduttiin vetämään toisinaan liiankin tiukasti. Onneksi laajempia kokonaisuuksia pääsee lukemaan ja kuulemaan jo nykyäänkin monien eri lähteiden kautta.

Opinnäytetyön keskeiseksi teemaksi nousi Seitsemisen metsien talouskäytön ja suojelun kulkeminen lähes rinnakkain. Molemmat näistä asioista nousivat esiin eri lähteistä tasaiseen tahtiin ja sen myötä tuntuikin, että Seitsemisen edusti aikoinaan melko kattavasti Metsähallituksen alkuaikojana niin ekologian kuin ekonomian näkökulmista. Asia nousee esiin myös soiden ojittamis- ja ennallistamishistorian sekä maisemallisten seikkojen huomioimisen kohdalla. Värikkästä metsien käytön historiastaan huolimatta, ja osin myös siitä johtuen, Seitsemisen kansallispuisto pystyy tarjoamaan nykypäivänä vaihtelevan ja monipuolisen alueen sekä ekologisten, sosiaalisten että kulttuurillisten arvojen kannalta. Tämän myötä tästä eteläisen- ja läntisen Suomen kansallispuistosta voivat nauttia sekä alueella elävä lajisto että retkeilijät.

Jatkossa Seitsemisen luontokeskus pystyy toivon mukaan hyödyntämään tätä opinnäytetyötä mm. luontokeskuksen vierailijoille tarkoitetuissa esitysmateriaaleissaan ja mahdollisesti myös alueen uusien luontopolkujen suunnittelussa. Lisäksi opinnäytetyön sisältöä on mahdollista hyödyntää Metsähallituksen luontopalveluiden ylläpitämällä Luontoon.fi-internetsivustolla, missä kerrotaan myös Seitsemisen kansallispuiston historiasta ja alueen eri kohteista.

LÄHTEET

- Haapalehto, T., Kotiaho, J. & Kuitunen, M. 2006. Metsäojituksen ja ennallistamisen vaikutukset suokasvillisuuteen Seitsemisen kansallispuistossa. Sarja A 156. Metsähallitus.
- Halla, T. 2002. Kovero. Metsähallitus. Parkanon Kirjapaino.
- Halla, T. Metsähallituksen projektikoordinaattori. Keskustelut kasvotusten sekä sähköpostin välityksellä. 2012–2013.
- Heikkilä, H. & Lindholm, T. 1994. Seitsemisen kansallispuiston ojitettujen soiden ennallistamissuunnitelma. Sarja B 13. Metsähallitus.
- Helminen, M. 30.6.2002. Lyhennelmä esityksestä Seitsemisen kansallispuistossa.
- Hertz, M. 1934. Metsähallitus 1859–1934. Acta Forestalia Fennica. ISSN 0001-5636.
- Hokkanen, M. & Päivinen, J. 2004. Metsien ennallistaminen – tärkeä monimuotoisuuden säilyttämiskeino. Esitys. Metsähallitus.
- Kansalaisen karttapaikka. Luettu 22.2.2013. <http://kansalaisen.karttapaikka.fi>
- Keskinen, A., Paavola, S., Peltonen, T. ym. 2011. Seitsemisen saloille. Opettajan opas. Metsähallitus.
- Keto-Tokoi, P. Suullisesti ja sähköpostien välityksellä saadut tiedot. Tammi-maaliskuu 2013.
- Keto-Tokoi, P. & Kuuluvainen, T. 2010. Suomalainen aarniometsä. Hämeenlinna. Kariston kirjapaino.
- Kuuluvainen, J. Metsäohjelmien tavoitteet ja keinot: taloudellinen analyysi. Seminaari 1.-3.12.2004. Helsinki.
- Laitakari, E. 1960. Metsähallinnon vuosisataistaival, 1859–1959. Metsähallitus. Helsinki.
- Laurila, V. 2012. Parkano, Ylöjärvi ja Ruovesi kulttuuriperintöinventointi 2012. Metsähallitus, metsätalous.
- Leivo, A., Liedenpohja-Ruuhijärvi, M., Tuominen, S. Seitsemisen kansallispuiston kasvillisuus. Metsähallitus. 1989.
- Luoto, K. 2007. Seitsemisen kansallispuiston sekä Aure- ja Petäjajärven Natura-alueiden arkeologinen inventointi Kurun ja Ikaalisten alueella 9.5 - 1.6.2007. Metsähallitus.
- Loven, L. & Äänismaa, P. 2006. Kolin kaskiopas. Metla. Luettu 7.12.2012. <http://www.metla.fi/hanke/8025/pdf/kaskiopas.pdf>

Mansikkamäki, R. 11.4.1979. Yhteenvedo Seitsemisen haastattelukansiosta. Nro 1.

Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkisto. Luettu 16.4.2013. Vuosiselostukset ja suoritettut metsänhoitotyöt. Turun maakunta-arkisto.

Metsähallituksen Kurun hoitoalueen arkisto. Luettu 16.4.2013. Vuosiselostukset ja suoritettut metsänhoitotyöt. Turun maakunta-arkisto.

Metsähallituksen Parkanon hoitoalueen arkisto. Luettu 16.4.2013. Vuosiselostukset ja suoritettut metsänhoitotyöt. Turun maakunta-arkisto.

Metsähallitus. Luontoon.fi. Luettu 30.8.2012.

<http://www.luontoon.fi/retkikohteet/kansallispuistot/seitseminen/Sivut/Default.aspx>

Metsähallitus. Metsa.fi. Luettu 15.9.2012.

<http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Konserni/Metsahallituslyhyesti/Historia/Sivut/Metsahallituksenhistoria.aspx>

Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. 2009. Seitsemisen suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma. Sarja C 51. Luettu 24.11.2012.

http://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Csarja/c51_1.pdf

Metsäteollisuus ry. Luettu 17.4.2013. Metsäteollisuuden tietopalvelut. Suomen metsäteollisuuden historia tiivistetysti. <http://www.metsateollisuus.fi/Infokortit/historialyhyesti>

Mäkelä, L. 1937. Piirteitä Länsi-Suomen piirikunnan metsätaloudesta.

<https://helda.helsinki.fi>

Mäkyne, A. 2001. Parkanon Parooni. Parkano-seura.

Palovartijoiden päiväkirjat. 1910–1960. Metsähallituksen Aureen ja Parkanon hoitoalueet. Turun maakunta-arkisto.

Parpola, A. & Åberg, V. 2009. Metsävaltio – Metsähallitus ja Suomi 1859–2009. Metsähallitus.

Peltomaa, K. 1997. Elämää Helvetinjärven kansallispuiston kulmilla. Kuru College of Forestry. Final Work.

Petäjäistö, L. & Selby, A. 2008. Seitsemisen kansallispuisto asukkaiden näkökulmasta: haitta vai hyöty? Metlan työraportteja 72. <http://www.metla.fi/julkaisut>

Pirkanmaan ELY-keskus. Ympäristö.fi. Päivitetty 1.2.2010. <http://www.ymparisto.fi>

Potila, H. 2011–2013. Seitsemisen luontokeskuksen hoitaja. Keskustelut kasvitusten ja sähköpostien välityksellä.

Seitsemisen suojelualuekokonaisuuden hoito- ja käyttösuunnitelma. 2009. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 51.

Seitsemisen kansallispuisto: yleissuunnitelma vaihekaavan pohjalta. 1974. Tampereen seutukaavaliitto.

Seitsemisen kansallispuisto. 1985. Puiston perustamista edeltänyt vaihe. Tuloste Seitsemisen vaiheista vuosilta 1966–1984.

Seitsemisen luontokeskuksessa työskentelyn aikana opitut tiedot keskustelujen ja kokemuksien kautta. Toukokuu-joulukuu 2011. Seitsemisen luontokeskus. Ylöjärvi.

Seitsemisen luontokeskuksen käyttämät neuvonta- ja esiintymismateriaalit. 2011. Seitsemisen luontokeskus. Ylöjärvi.

Suhonen, K. 2008. Luonnon(tilan) ennallistamisen dilemma – mitä käytännöt voivat opettaa. Yhdyskuntatieteiden laitos. Pro Gradu –tutkielma. Tampereen yliopisto.

Tampereen seutukaavaliitto. 1980. Perinnetietoutta Seitsemisestä. Julkaisu D 43.

Tukia, H. 2000. Metsien ennallistaminen suojelualueilla – lähtötilanne 1995. Sarja A 118. Metsähallitus.

Tukia, H., Hokkanen M., Jaakkola, S. ym. 2003. Metsien ennallistamisopas. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B, nro 58.

Tyllilä, L. 1981. Seitsemisen kelojen katveessa. Ikaalisten Kirjapaino.

Tyllilä, L. 1981. Näin elettiin ennen Seitsemisen salomailla. Täydentävä materiaali Perinnetietoa Seitsemisestä -vihkoselle.

Toim. Karjalainen, H. 1991. Elävä metsä, uhanalainen luonto ja metsänhoito. Suomen Metsänhoitajaliitto ry ja WWF.

Toim. Laine, J. 1983. Suomen suot ja niiden käyttö. Suoseura ry. Helsinki.

Toim. Rantanen, T. 2006. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja. Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2004–2013. Jyväskylä.

Tapio. Hyvän metsänhoidon suositukset. 2006. Metsäkustannus Oy. Helsinki.

Tapio. Tapion taskukirja. 2002. Kustannusosakeyhtiö Metsälehti. Jyväskylä.

Vesterinen, P. Seitsemisen kansallispuiston puistonhoitaja. Sähköpostin välityksellä saadut tiedot. 2013.

Vuokila, Y. 1980. Metsänkasvatuksen perusteet ja menetelmät. WSOY.

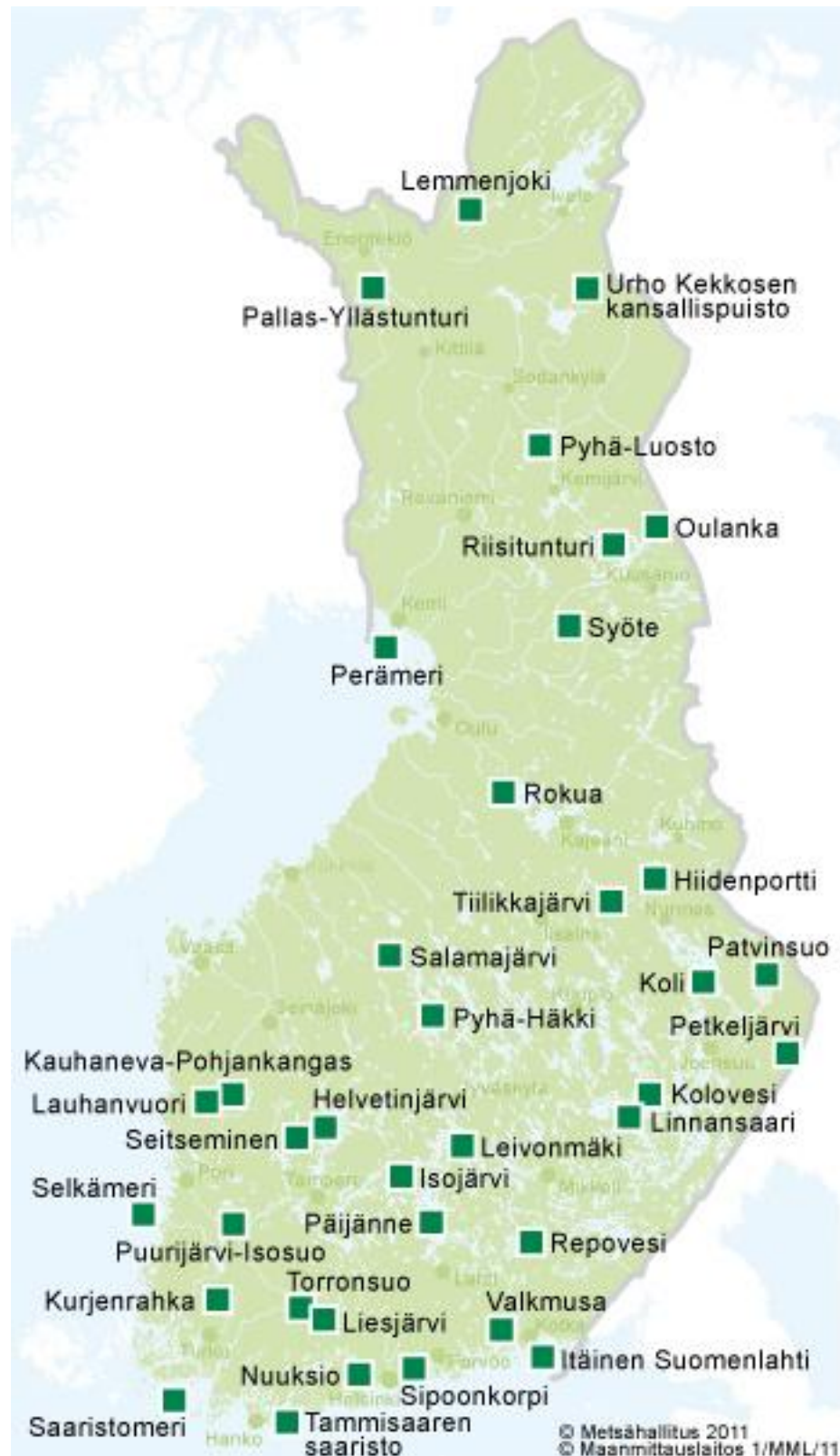
Äijö, M. Suomen metsäkeskus. 2013. Keskustelut sekä Ikaalisten ja Ylöjärven seudun soiden ojitus- ja kunnostusojitussuunnitelmat vuosilta 1930–2000.

LIITTEET

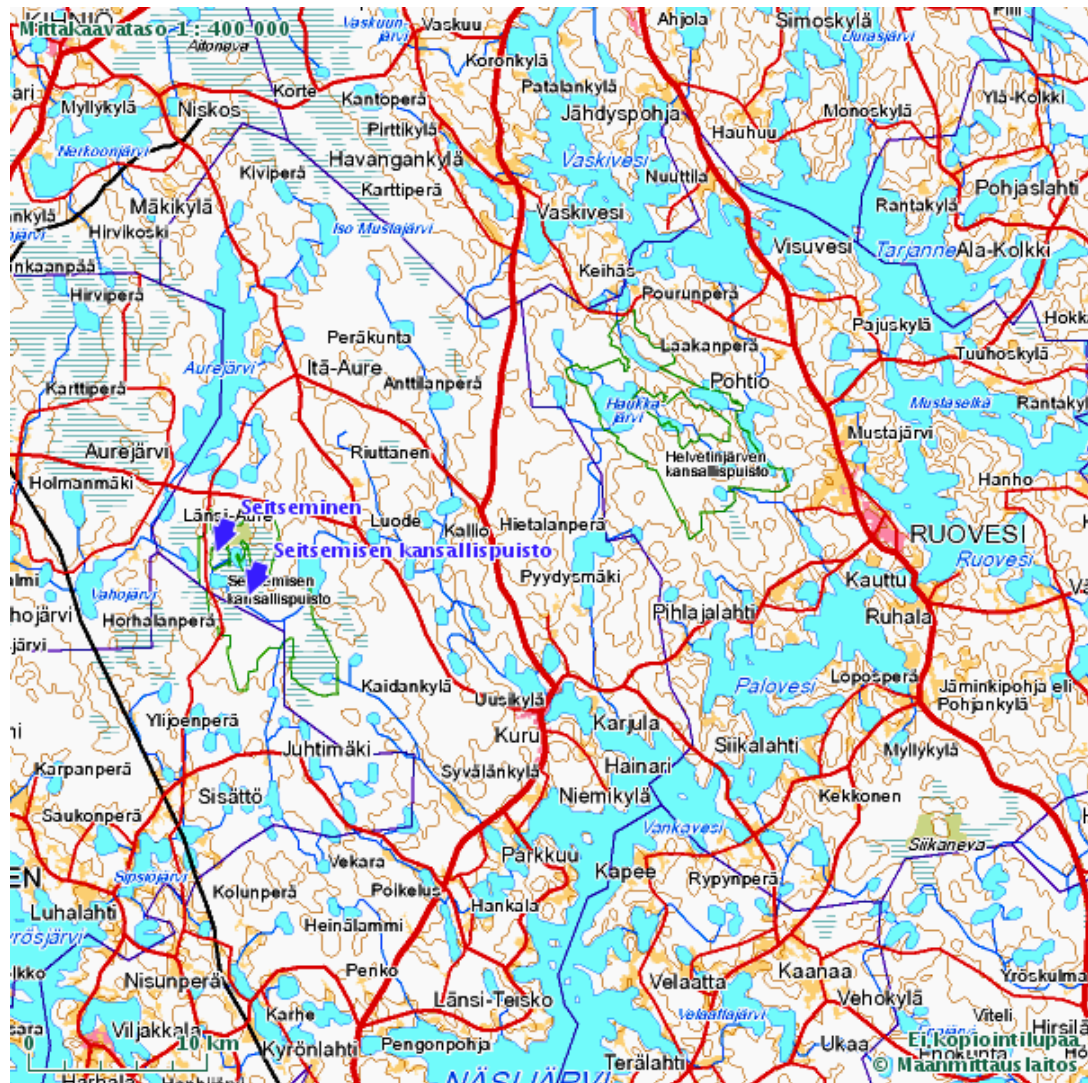
Liite 1. Seitsemisen kansallispuiston kartta (Luontoon.fi, 2012.)

Liite 2. Suomen kansallispuistot (Luontoon.fi, 2012.)

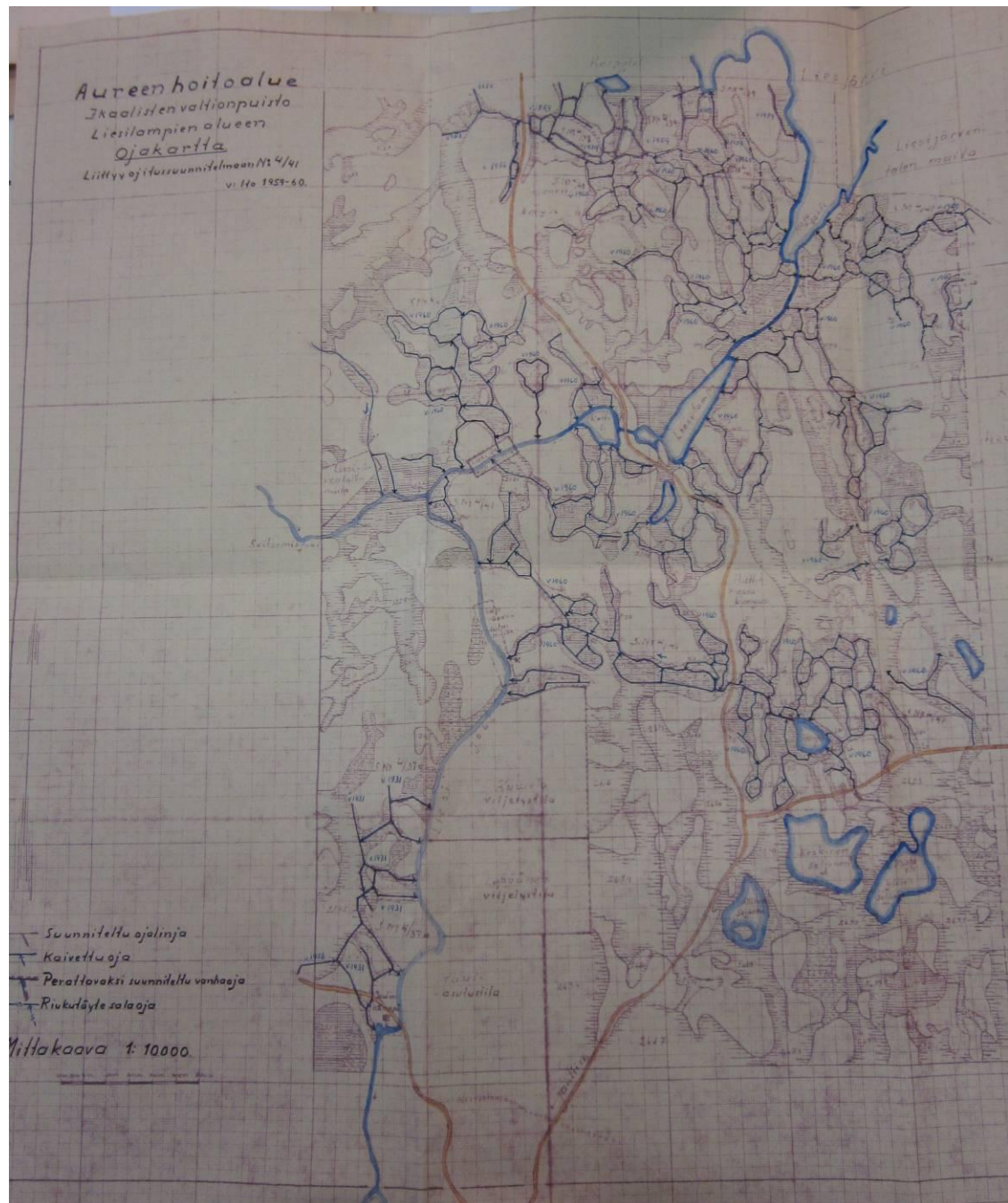
Liite 3. Seitsemisen ja Helvetinjärven kansallispuiston sijainti (Kansalaisen karttapaikka, 2013.)

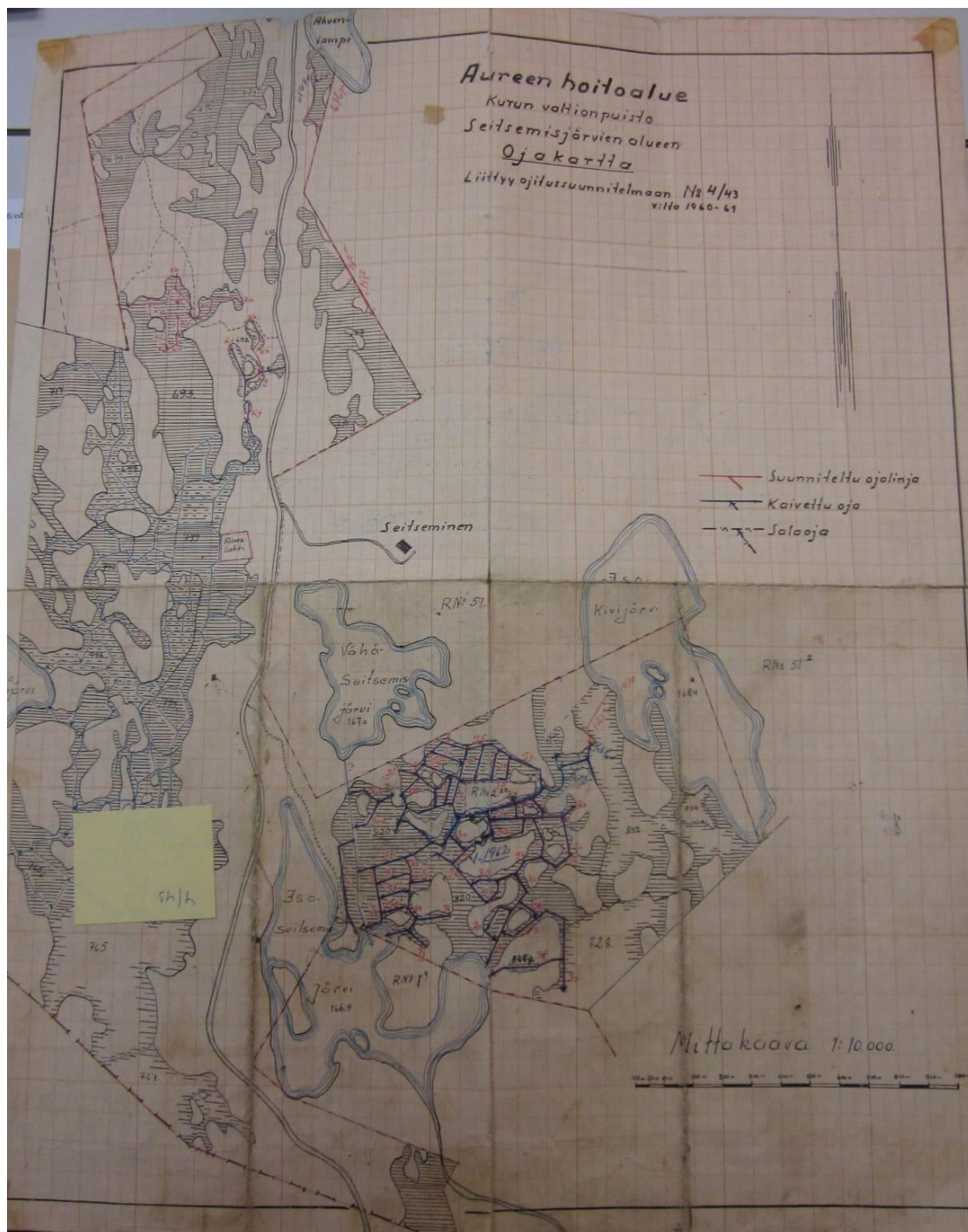
Liite 4. Metsähallituksen Aureen hoitoalue. (Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkisto, 2013.)

Liite 5. Aureen hoitoalueen Liesilampien alueen ojakartta. Vuosilta 1959–1960. (Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkisto, 2013.)

Liite 7. Aureen hoitoalueen Seitsemisjärvien alueen ojakartha. (Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkisto, 2013.)

Liite 8. Aureen hoitoalueen lannoituslista, 1959–1962. (Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkisto, 2013.)

Soiden apulannoitukset Aureen hoitoalueella v. 1959.												
Lannoitetun alueen sijainti	Lannoitetun alueen numero	Hienofoosfaattia	Kaliumuola	Tuhkaa	Kalkkia	Tuomaskuonaa	Ammoniumsulfattia	Y-lannoitus	PK-lannoitus	Oulunsaali-piataria	Katka	
	ha	kg	kg/ha	kg	kg/ha	kg	kg/ha	kg	kg/ha	kg	kg/ha	
Aure:	9	2,50	2600	1040								2
Levvelahden kämp.		2,50	2600									
V.1959 yht.		28,82	28045	218	17975	250						
Ennen v.1959		28,82	28045	218	17975	250						
Yhteensä:		31,32	28045									
Soiden apulannoitukset Aureen hoitoalueella v. 1960.												
Aure:	10	1,00	500	500								2
Levvelahden kämp.	11	5,00	2500	500								
V.1960 yht.		6,00	3000									
Ennen v.1960		31,32	28045	218	17975	250						
Yhteensä:		37,32	28045	218	17975	250						
Soiden apulannoitukset Aureen hoitoalueella v. 1961.												
Aure:	12	4,00	2000	500								2
Levvelahden kämp.	12a	0,30	250	750								
"	13	3,00	1500	500								
Liesineva	5	täyd.			100	200						16
"	14	4,00	2400	600								
"	15	2,25	900	400	225	100		675	300			
"	16	2,20	880	400	220	100		660	300			
"	17	2,55	1020	400	255	100		765	300			
Ylieneenlampi	18	5,00	3000	600								12
"	19	3,00	1800	600	150	150				400	400	
"	20	1,00	500	300						400	400	
"	21	1,00	500	300						400	400	
Isätyö-alue	22	1,50	750	590								33
Pirttineva	35	7,00	4200	600								24
"	3	täyd.			100	200						
"	6	lann.			100	200						
Ent. Parkano												108
Ohkejiita	4	4,38	2690	600								
"	5	1,12	560	500								
"	6	0,35	175	500								
"	7	2,00	1000	500								
"	8	1,15	575	500								
"	9	2,00	1000	500								
V.1961 yht.		47,90	25400	1000						2100		800
Ennen v.1961		37,32	28045	218	17975	250				2100		800
Yhteensä:		85,22	53445	1218	17975	250				2100		800
Soiden apulannoitukset Aureen hoitoalueella v. 1962.												
Aure:	9	täyd.			400	200				125	50	2
Levvelahden kämp.	10	lann.			200	200				50	50	
"	11	"			800	200						
"	12a	"			50	200						
Lylyjärvi	A	2,00								25	75	6
Liesineva	25	0,50	300	600	100	200				1000	500	14
"	3	täyd.			700	200						
"	4	lann.			500	200						
"	5	"			200	200						
"	14	"			800	200						
"	25	13,20	7400	500	300	150						

Liite 9. Aureen hoitoalueen lannoituslista, 1962–1963. (Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkisto, 2013.)

Lannoitetun alueen sijainti	Lannoitetun alueen numero ja ala N ha	Hienofosfaattia		Kalisuola		Tuhkaa		Eläkkä		Tuumaskuonaa		Ammoniumsulfaattia		Y-lannos		FK-lannos		Gulonsi-pisteria		Kartta N	
		kg	kg/ha	kg	kg/ha	kg	kg/ha	kg	kg/ha	kg	kg/ha	kg	kg/ha	kg	kg/ha	kg	kg/ha	kg	kg/ha		
Ylinenlampi	19 täyd.l.		500	150															150	200	18
"	27 2,50	1100	500	500	140																"
"	28 2,70	1350	500	550	200																"
"	29 0,65	350	500																		"
Lieslampi	3 2,00		500	500										1000	500						27
Papinahde	30 1,00	1000	500																		24
"	31 2,00	2000	500	400	200																"
"	32 2,00	1000	500																		"
"	33 2,00	1000	500																		"
Firttineva	1 täyd.			90	200																"
"	3 täyd.			150	200																"
"	3 lann.			250	200																"
"	5 "			280	200																"
"	6 "			180	200																"
"	7 "			10	200																"
"	24 "			190	200																"
"	28 "			550	150																"
Pinahde	34 4,00	2000	500																		35
Enit. Parkano:	1 täyd.			200	200																70
Untilanneva	2 lann.			400	200																"
"	3 "			400	200																"
"	3 "			1000	200																100
Heineneva	10 5,00	3000	600	9400																	
V.1962 yht.	42,25	20500		10618		17975		250				200		2000						150	
Ennen v.1962	88,23	53445		10618		17975		250				2100		2300						800	
Yhteensä:	127,48	73945		10618		17975		250				2300		2000						950	
Soiden apulannoitukset Aureen hoitoalueella v.1963.																					
AMRE:	35 12,85	8100	600	1800	150																
Fohja	36 2,40	2700	500	800	150																
"	37 2,30	4200	500	1400	150																
Hirvibieta	38 1,00	300	500	150	150																
"	39 1,50	750	500	200	150																
"	40 1,00																				
Jalkalampi	41 1,00	550	550	150	150							140	140								
"	42 0,70	400	500									10	10								
"	43 2,50	1750	500	550	150																
Lieslampi	44 4,00	2400	600	400	100																
Jauli	45 1,00	500	500	100	100																
"	46 2,00	1000	500																		
"	47 2,30	1150	500																		
Löytyn alue	48 1,00	550	550																		
"	49 0,50	250	500																		
"	50 4,00	2000	500	600	150																
"	51 2,50	1250	500	375	150																
Firttineva	30 täyd.			242	200																
"	32 lann.			198	200																
"	34 "			160	200																
Papinahde	52 1,50											1350	900								
Rikela	53 7,00	3500	500																		
V.1963 yht.	61,95	31550		7500								1500		100							950
Ennen v.1963	127,48	73945		10618		17975		250				2300		2000							950
Yhteensä:	189,43	105495		17618		17975		250				1500		2100							950

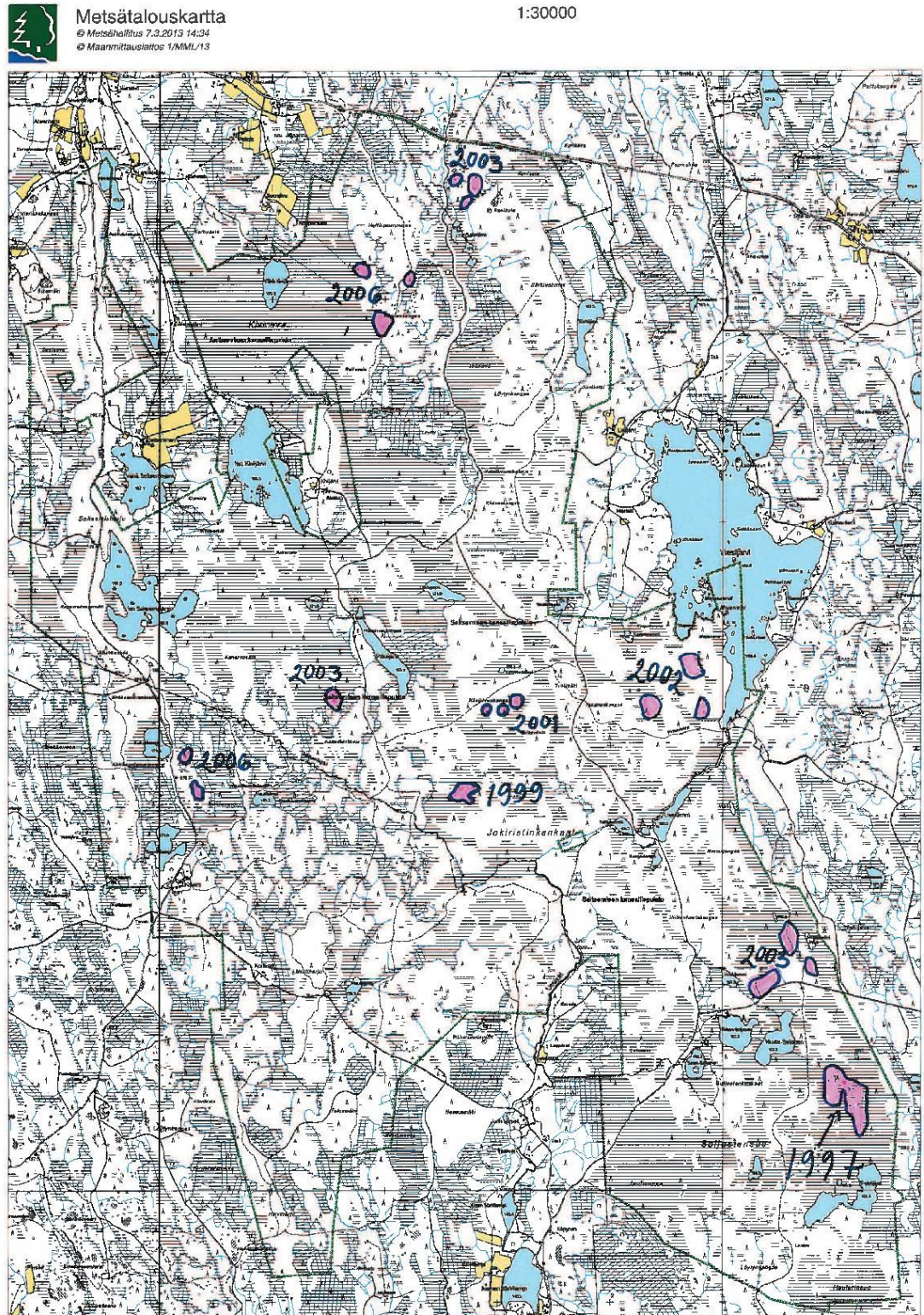
Liite 11. Aureen hoitoalueen lannoituslista, 1965. (Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkisto, 2013.)

Soiden apulannoitukset Aureen hoitoalueella v. 1965.																					
Lannoitetun alueen sijainti	Lannoitetun alueen nime- ro ja ala	Hienofos- faatia		Kalisuolaa		Tuhkaa		Kalkkia		Tuomaskuo- nnaa		Ammoniumsul- faatia		Y-lanno		PK-lanno		Oulunsa- pieteria		Kartta	
		kg	kg/ha	kg	kg/ha	kg	kg/ha	kg	kg/ha	kg	kg/ha	kg	kg/ha	kg	kg/ha	kg	kg/ha	kg	kg/ha		
Aure:																					
Levvelahden kump.	92	2,00															1300	600			2
"	93	4,00															2100	625			"
"	94	tyyd.l.			200	200															"
Robja	94	1,00															750	750			"
"	95	43,50															25950	600			"
Liesineva	96	16,00															10000	625			14
"	97	3,50												1750	500						"
"	98	4,00															2000	500			"
"	99	3,00												1500	500						"
"	95	tyyd.l.			200	200															"
Searineva	56	"			1900	200															16
Ylinenlampi	18	"			950	200															13
"	57	"			400	200															"
"	58	"			500	200															"
"	59	"			2350	200															"
"	60	"			750	200															"
"	61	"			200	200															"
"	62	"			250	200															"
Kyntineva	65	"			750	200															24
"	66	"			700	200															"
Soivuneva	100	33,00			850	200											20000	606			25
Jaulinneva	67	tyyd.			400	200															26
"	68	lann.			150	200															"
Lieslampi	69	"			200	200															27
"	70	"			200	200															"
"	71	"			550	200															"
Jauli	72	"			200	200															28
"	73	"			400	200															"
"	74	"			200	200															"
"	75	"			300	200															"
"	77	"			750	200															"
"	78	"			200	200															"
"	79	"			200	200															"
Häviähti	80	"			300	200															29
"	81	"			450	200															"
"	82	"			300	200															"
"	83	"			200	200															"
Kirkaslampi	42	"			150	200															30
"	84	"			200	200															"
"	85	"			200	200															"
"	86	"			600	200															32
Pitkälampi	87	"			650	200															"
"	88	"			1500	200															33
Löytyn alue	22	"			300	200															"
"	89	"			400	200															"
"	90	"			400	200															35
Papinahde	52	"			300	200															"
"	91	"			700	200															"
V. 1965 yht.		110,00			21000												3250	62000			
Ennen v. 1965		296,23	159245		23918		17975	2250	1500	2300	3150						62000		950		
Yhteensä:		406,23	159245		44918		17975	2250	1500	2300	6400						62000		950		

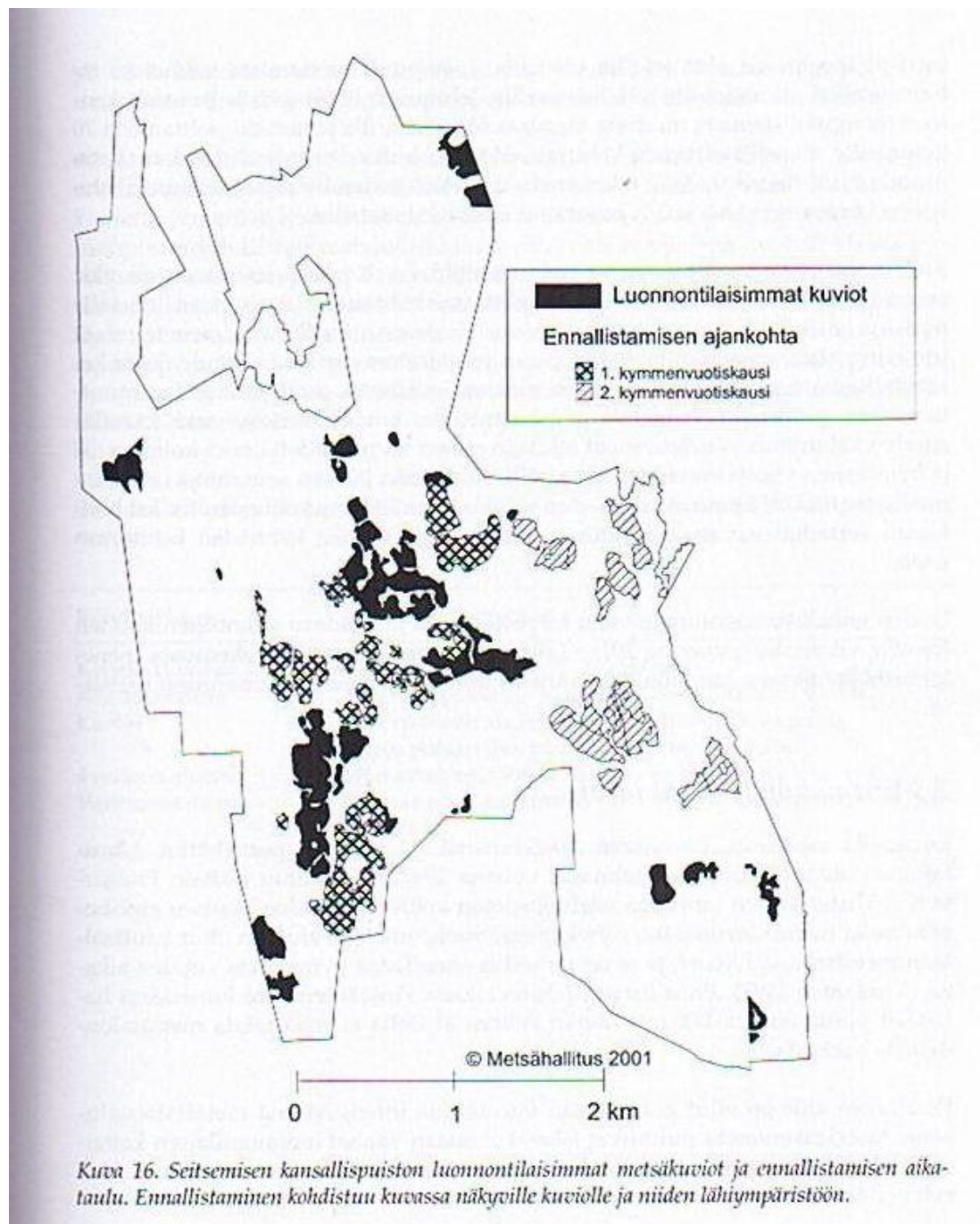
Liite 12. Aureen hoitoalueen uittokartta. (Metsähallituksen Aureen hoitoalueen arkisto, 2013.)

Liite 13. Seitsemisen ennallistamispoltot. (Vesterinen, 2013.)

Liite 14. Seitsemisen luonnontilaisimmat metsiköt ja ennallistamisaikataulu. Ennallistamiset on kohdistettu aikavälille 1998–2018. (Tukia ym., 2003.)

Kuva 16. Seitsemisen kansallispuiston luonnontilaisimmat metsäkuviot ja ennallistamisen aikataulu. Ennallistaminen kohdistuu kuvassa näkyville kuviolle ja niiden lähiympäristöön.